Agroizba

ISSN 1505-4551 Egzemplarz bezpłatny Nr 3 (67) maj-czerwiec 2016

PODLASKA IZBA ROLNICZA

ROZWIĄZANIA SCR HEATIME®

Uzyskaj więcej od najbardziej zaawansowanego rozwiązania do monitorowania rui i zdrowia w czasie rzeczywistym dla **małych i dużych gospodarstw rolnych**!

SYSTEM HEATIME® HR

Unikalne i innowacyjne samodzielne narzędzie monitorowania zdrowia i reprodukcji. Dedykowane dla mniejszych gospodarstw.

SYSTEM HEATIME® PRO

Zaawansowane rozwiązanie do zarządzania oparte na komputerach PC do monitorowania pojedynczych krów, grup i całych stad. Dedykowane dla dużych gospodarstw.

- Wczesne wykrycie problemów zdrowotnych, umożliwiające działania prewencyjne
- Dokładne monitorowanie zdrowia w okresach wysokiego ryzyka – ostrzeżenia o wycieleniach i stanach stresowych
- Szybka weryfikacja skuteczności leczenia weterynaryjnego
- Wgląd w kwestie racji żywieniowych i sposób żywienia
- Efektywne raporty wykrywania rui dla optymalizacji czasu inseminacji

Kontakt Bartosz Bąk:
+48 517 577 044
bbak@allflexpolska.pl

SCR by Allflex
Make every cow count

Spis treści

Informacje
Wstrzymanie sprzedaży ziemi 4
Z harmonogramu naboru wniosków 5
Przebieg kampanii 5
Zalesienie – na wyciągnięcie ręki 6
„Przetwórstwo i marketing produktów rolnych" – już w lipcu 7
I mali skorzystają 7
II transza rekompensaty 8
OR KRUS w Białymstoku przypomina.... . . .8
Sprzedaż własnych produktów rolniczych do 40 tysięcy rocznie nieopodatkowana – projekt nowelizacji ustaw 9
Zniesienie kwot mlecznych – rzeczywistość, czy fikcja? 9
Kanibalizm świń 10
Behawior żywieniowy jako aspekt dobrostanu10
Ubój zwierząt w gospodarstwie na użytek własny 11
Uprawa jęczmienia ozimego 12
Żyto mieszańcowe GPS – źródło biogazu i kiszonki 13
Badania gleb – kiedy najlepiej badać? 14

Prawo
Nowe możliwości zrzeszania się rolników – projekt ustawy o spółdzielniach rolników . .15

Wieści z Izby
Wystąpienia Podlaskiej Izby Rolniczej 16
PROW na Suwalszczyźnie – program który zmienia podlaską wieś 16
Św. Izydor Oracz – patron rolników. 17
Konferencja „Problemy bieżące rolnictwa a szanse i zagrożenia w jego rozwoju w regionie podlaskim" 18
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi z wizytą w Suwałkach 19

Delegaci
Antoni Janusz Sowiński 19

Kącik kulinarny
Rabarbar 21

Artykuł sponsorowany
Nie do przeoczenia 22

Drodzy Rolnicy

Sytuacja na rynkach rolnych - zwłaszcza w Polsce jest zła!

Ceny mleka, mięsa, zbóż oraz pozostałych produktów rolnych są niskie i nie widać perspektywy ich wzrostu. Jak na razie nikt nie potrafi znaleźć na to recepty. Staliśmy się dostarczycielami taniej dobrej żywności na export. Z jednej strony to jest sukces a z drugiej klapa, bo ile czasu można dokładać do interesu kosztem rozwoju gospodarstwa, kosztem ograniczonych wydatków na rodzinę.

Czy już przyszedł czas, abyśmy to zrozumieli i nie dali się okradać przez różnych pośredników, sieci handlowe, koncerny ponadnarodowe? Czy ktoś pomoże nam rolnikom? Może Rząd, który próbuje, ale jest ograniczany przez możliwości budżetowe państwa?

- Dobrze, że w końcu zostało zmienione prawo łowieckie w zakresie szacowania szkód łowieckich wyrządzonych przez zwierzynę. Teraz ważne jest, aby weszło ono w życie jak najszybciej.
- Dobrze, że obrót ziemią będzie już pod większą kontrolą.
- Dobrze, że przygotowana jest zmiana ustawy o sprzedaży bezpośredniej.

Na pewno te działania są potrzebne. Ale co z najważniejszą sprawą opłacalności produkcji rolnej?

I tutaj są jeszcze rezerwy organizacyjne wśród gospodarstw rolnych, spółdzielni mleczarskich. Czy mleczarnia, która sama handluje w kraju i za granicą sobie poradzi? Na to pytanie muszą odpowiedzieć rady nadzorcze tych spółdzielni. Czy znajdzie się ktoś odważny, aby zacząć przejmować handel detaliczny, gdzie właścicielami czy udziałowcami byliby rolnicy. Rząd mógłby wesprzeć gwarancjami kredytowymi tych odważnych.

Czy już dojrzały do tego organizacje spółdzielcze, handlowe, Rząd, organizacje konsumenckie, aby doprowadzić do dobrej zmiany?

Zastanówmy się bo czas szybko biegnie a śmietankę spije kto inny tylko nie my – konsumenci i rolnicy.

Z POWAŻANIEM
Grzegorz Leszczyński
PREZES PODLASKIEJ
IZBY ROLNICZEJ

Zespół redakcyjny

- AGNIESZKA ARTEMIUK
- ELŻBIETA BARTNICKA
- IWONA DENISIUK
- IRENA IWANOWSKA
- ANNA KOBUS
- MAGDALENA KOWALSKA
- MONIKA SZLESZYŃSKA
- BARBARA LASKOWSKA
- ELŻBIETA MAKOWSKA
- KRZYSZTOF MALCZYK
- ANNA OBERMILER
- IRENEUSZ OLSZEWSKI
- ELŻBIETA ORŁOWSKA
- ANNA PIETRASZEWICZ
- ARKADIUSZ PUCHACZ
- SYLWIA TRUCHEL
- JUSTYNA GODLEWSKA

Wydawca: Podlaska Izba Rolnicza, ul. Porosły 36D, 16-070 Choroszcz, tel./fax: 85 676 08 62, e-mail: bialystok@pirol.pl, www.pirol.pl
Redaktor naczelny – Agnieszka Artemiuk.
Zespół redakcyjny – pracownicy Podlaskiej Izby Rolniczej.
Biuro reklamy – Barbara Ewa Laskowska tel. 534100015; 85 6760862; e-mail: dyrektor@pirol.pl
Korekta – Elżbieta Orłowska, Anna Pietraszewicz.
Nakład: 5000 egz. Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń i reklamy oraz zastrzega sobie prawo do dokonywania przeróbek i skrótów w tekstach. Materiałów nie zamówionych redakcja nie zwraca.
Przygotowanie i druk: Drukarnia Biały Kruk Milewscy sp.j., Sobolewo, ul. Tygrysia 50, 15-509 Białystok, tel. 85 868 40 60, e-mail:druk@bialykruk.com

Wstrzymanie sprzedaży ziemi

W dniu 14 kwietnia 2016 r. Sejm uchwalił ustawę o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw.

Celem uchwalonej ustawy jest wzmocnienie ochrony ziemi rolniczej w Polsce przed jej spekulacyjnym wykupywaniem przez osoby krajowe i zagraniczne, które nie gwarantują zgodnego z interesem społecznym wykorzystania nabytej ziemi na cele rolnicze.

Ustawa przewiduje wprowadzenie szeregu ograniczeń w obrocie nieruchomościami rolnymi, zarówno państwowymi, jak i będącymi w obrocie prywatnym.

Nowe przepisy wstrzymują sprzedaż nieruchomości z zasobów Skarbu Państwa na 5 lat. Podstawową formą zagospodarowania państwowej ziemi jest obecnie dzierżawa. Wyjątkiem są nieruchomości o powierzchni do 2 ha oraz inne przeznaczone na cele nierolnicze np. pod budownictwo mieszkaniowe, składy magazynowe, czy centra biznesowo-logistyczne. W przypadkach szczególnych Minister właściwy do spraw rozwoju wsi może wyrazić zgodę na sprzedaż nieruchomości, jeżeli będzie to uzasadnione względami społeczno-gospodarczymi.

W sprzedaży ziemi prywatnej również obowiązują ograniczenia. Ustawa zakłada, że nabywcą ziemi rolnej może być jedynie rolnik indywidualny czyli osoba fizyczna, będąca właścicielem, użytkownikiem wieczystym, samoistnym posiadaczem lub dzierżawcą nieruchomości rolnych, których łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha, posiadającą kwalifikacje rolnicze oraz co najmniej od 5 lat zamieszkałą w gminie, na obszarze której jest położona jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego i prowadzącą przez ten okres osobiście to gospodarstwo.

Jeżeli nabywana nieruchomość rolna albo jej część ma wejść w skład wspólności majątkowej małżeńskiej wystarczające jest, gdy rolnikiem indywidualnym jest jeden z małżonków.

Przepisy te nie dotyczą nabywania nieruchomości rolnej:

1) przez:
   - osoby bliskie zbywcy (zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, dzieci rodzeństwa, małżonka, osoby przysposabiające i przysposobione),
   - jednostkę samorządu terytorialnego,
   - Skarb Państwa lub działającą na jego rzecz Agencji Nieruchomości Rolnych SP,
   - osoby prawne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania;
2) w wyniku dziedziczenia oraz zapisu windykacyjnego;
3) na podstawie art. 151 lub art. 231 Kodeksu cywilnego;
4) w toku postępowania restrukturyzacyjnego w ramach postępowania sanacyjnego.

Agencja Nieruchomości Rolnych może skorzystać z prawa pierwokupu ziemi, gdy uzna, że transakcja nie powinna dojść do skutku.

W przetargach dla rolników indywidualnych będą mogły uczestniczyć osoby, które nie spełniają wymogu dotyczącego 5-letniego okresu osobistego prowadzenia gospodarstwa rolnego, określonego w przepisach o kształtowaniu ustroju rolnego, w przypadku gdy osoby te w dniu ogłoszenia wykazu nieruchomości Zasobu przeznaczonych do sprzedaży mają nie więcej niż 40 lat.

W przetargach dla osób zamierzających utworzyć gospodarstwo rodzinne, będą mogły uczestniczyć osoby, którym pod warunkiem uzupełnienia kwalifikacji zawodowych, przyznano pomoc finansową z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 lub 2014–2020, a termin na uzupełnienie tych kwalifikacji jeszcze nie upłynął.

Nabycie nieruchomości rolnej w wyniku skorzystania przez Agencję Nieruchomości Rolnych z prawa pierwokupu, następuje po cenie jaką strony ustaliły w umowie sprzedaży. Jeżeli cena sprzedawanej nieruchomości rażąco odbiegać będzie od wartości rynkowej, to wówczas ANR, w terminie 14 dni od dnia złożenia oświadczenia o wykonaniu prawa pierwokupu, będzie mogła wystąpić do sądu o ustalenie ceny tej nieruchomości. Sąd natomiast ustala cenę nieruchomości przy zastosowaniu sposobów jej ustalania przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

www.minrol.gov.pl

Nabywcą może być też inny podmiot pod warunkiem uzyskania zgody Prezesa ANR w formie decyzji administracyjnej.

Spod rygorów ustawy są wyłączone działki o powierzchni mniejszej niż 0,3 hektara, co oznacza, że będzie mógł je kupić nie tylko rolnik.

Przepisów nie stosuje się również do gruntów rolnych zabudowanych o powierzchni nie przekraczającej 0,5 ha, które w dniu wejścia w życie ustawy, zajęte są pod budynki mieszkalne oraz budynki, budowle i urządzenia niewykorzystywane obecnie do produkcji rolniczej, wraz z gruntami do nich przyległymi umożliwiającymi ich właściwe wykorzystanie oraz zajętymi na urządzenie ogródka przydomowego – jeżeli grunty te tworzą zorganizowaną całość gospodarczą i nie zostały wyłączone z produkcji rolnej.

Do obowiązków nabywcy nieruchomości rolnej należy zobowiązanie się do prowadzenia gospodarstwa rolnego w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna przez okres co najmniej 10 lat od dnia nabycia (osoba fizyczna ma prowadzić to gosp. rolne osobiście). Przez powyższe 10 lat nieruchomość nie może być zbyta ani oddana w posiadanie innym podmiotom (ewentualnie z przyczyn losowych, niezależnych od nabywcy – za zgodą Sądu).

W przypadku sprzedaży nieruchomości rolnej, prawo pierwokupu przysługuje z mocy ustawy jej dzierżawcy, jeżeli:

1) umowa dzierżawy została zawarta w formie pisemnej i ma datę pewną oraz była wykonywana co najmniej przez 3 lata, licząc od tej daty oraz
2) nabywana nieruchomość rolna wchodzi w skład gospodarstwa rodzinnego dzierżawcy.

W przypadku braku uprawnionego do pierwokupu, o którym mowa powyżej, albo niewykonania przez niego tego prawa, prawo pierwokupu przysługuje z mocy ustawy Agencji działającej na rzecz Skarbu Państwa.

Anna Pietraszewicz
PIR Porosły

Z harmonogramu naboru wniosków

Jak informuje Ministerstwo Rolnictwa na swojej stronie internetowej, w najbliższym czasie planowany jest nabór wniosków na poniższe działania:

- „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój" (typ operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych") – nabór dla rolników, będących osobami fizycznymi, domowników lub małżonków tych rolników – lipiec 2016 r.
- „Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej" (typ operacji „Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych") – październik 2016 r.
- „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój" (typ operacji „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych") – nabór wniosków obejmujący również wsparcie budowy nowych zakładów przetwórczych w 4 sektorach przetwórstwa (mięsa, mleka, owoców i warzyw, zbóż) – po akceptacji zmian do PROW 2014-2020 przez KE – listopad 2016 r.
- „Transfer wiedzy i działalność informacyjna" listopad 2016 r. 19 poddziałanie „Wsparcie korzystania z usług doradczych" (typ operacji „Świadczenie kompleksowej porady dla rolnika" oraz „Świadczenie kompleksowej porady dla właściciela lasu") listopad 2016 r. 20 poddziałanie „Wsparcie dla szkolenia doradców" listopad 2016 r.
- działanie „Współpraca" – listopad 2016 r. (termin uzależniony od przebiegu procesu akredytacji agencji płatniczej).
- „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości" – grudzień 2016 r.

Anna Kobus
PIR Siemiatycze

Przebieg kampanii

W województwie podlaskim w naborze sierpień – wrzesień 2015 r., zostało złożonych 300 wniosków o pomoc na operacje typu „Premie dla młodych rolników" w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020". Po weryfikacji wniosków wydano 270 decyzji o przyznaniu pomocy. Środki zarezerwowane na premie dla młodych rolników zabezpieczą przyznanie płatności dla wszystkich 270 beneficjentów.

Na dzień 24.05.2016 r. we wszystkich biurach powiatowych ARiMR województwa podlaskiego złożono 55 wniosków o przyznanie płatności. Najwięcej wniosków o przyznanie pomocy wpłynęło w powiecie łomżyńskim (53 i wydano 48 decyzji przyznających pomoc), natomiast obecnie najwięcej wniosków o przyznanie płatności złożono w Biurze Powiatowym ARiMR w Kolnie – 10.

W ramach działania Modernizacja gospodarstw rolnych w naborze w 2015 zostało złożonych 539 wniosków o przyznanie pomocy finansowej na łączną kwotę 169 853 378,44 zł. Wnioski są w trakcie weryfikacji i są podpisywane umowy o przyznanie pomocy. Wszystkie wnioski z obszaru A, B, C złożone w 2015 roku mieszczą się w limicie środków finansowych.

Najczęściej występujące błędy we wnioskach popełniane przez wnioskodawców / doradców to:

- wnioski nie są wypełnione we wszystkich wymaganych punktach (zdarzają się wnioski gdzie są wypełnione tylko nazwisko, imię, adres i kwota wnioskowanej pomocy);
- ubogi opis planowanej operacji;
- błędnie wypełniony biznesplan tj. błędy o obrocie stada, ilości stanu zwierząt w gospodarstwie, błędne wyliczenia GVA, bądź biznesplan nie wypełniony;
- brak załączników do wniosku o przyznanie pomocy; W naborze w 2015 roku największym zainteresowaniem cieszył się obszar B – produkcja mleczna;

W województwie podlaskim w naborze marzec-kwiecień 2016 r. o przyznanie pomocy na operacje typu „Premie dla młodych rolników" w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020", ubiega się 348 wnioskodawców.

Budżet na wypłatę premii dla młodego rolnika w całym okresie obowiązywania PROW 2014-2020 wynosi 717 mln euro tj. ok 29000 beneficjentów będzie mogło skorzystać z pomocy.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż środki na wypłatę premii dla wniosków, które pozytywnie przeszły (nabór 2015 r.) lub przejdą weryfikację (nabór 2016 r.) są zagwarantowane.

W ramach działania Modernizacja gospodarstw rolnych w naborze w 2016 r. zostało złożonych 2416 wniosków o przyznanie pomocy finansowej.

- Obszar A – 7 wniosków
- Obszar B – 83 wniosków
- Obszar C – 21 wniosków
- Obszar D – 2305 wniosków

W ramach PROW 2014-2020 w Biurach Wsparcia Inwestycyjnego planowane są:

- lipiec 2016 – „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych";
- sierpień 2016 – „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej" - nabór jest uzależniony od wystąpienia klęsk żywiołowych;
- październik 2016 – „Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych".

Zgodnie z art. 75 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 485/2008 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 549, z późn. zm.) ostatecznym terminem na wypłatę środków z tytułu płatności bezpośrednich z kampanii 2015 jest dzień 30 czerwca 2016 r.

Jednocześnie informuję, że od 15 marca 2016 r. trwa akcja przyjmowania wniosków na kampanię 2016, która zakończy się w dniu 15 czerwca 2016 r. Od maja br. przyjęte już wnioski sukcesywnie wprowadzane są do systemu informatycznego ARiMR i po zakończeniu tego etapu nastąpi kontrola ich kompletności oraz kontrola administracyjna.

Elżbieta Orłowska
PIR Kolno
Źródło: ARiMR OR w Łomży

Zalesienie – na wyciągnięcie ręki

Od 1 czerwca do 1 sierpnia 2016 biura powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będą przyjmowały kolejne wnioski – tym razem na zalesianie. Dostęp do tego działania będzie miał każdy rolnik, posiadający numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Będzie się musiał zobowiązać do wykonania zalesienia gruntu zgodnie z wymogami planu zalesienia- wsparcie na zalesianie, pielęgnacji zalesienia przez 5 lat od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej premii pielęgnacyjnej, jeśli będzie ubiegał się o tę premię oraz utrzymania zalesienia przez 12 lat od dnia złożenia wniosku o przyznanie pierwszej premii zalesieniowej, w przypadku ubiegania się o nią. W uzasadnionych przypadkach rolnik będzie musiał uzyskać decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanego wykonania zalesienia.

Zalesienie będzie można wykonać na gruntach własnych lub należących do współmałżonka, wykazanych w ewidencji gruntów i budynków jako grunty rolne, ale z wyłączeniem trwałych użytków zielonych i pastwisk trwałych, o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha i szerokości przynajmniej 20 m (wymagania szerokości nie dotyczą gruntów sąsiadujących z lasami). Zalesienie nie może być sprzeczne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy, a grunty przeznaczone pod tę inwestycję nie mogą leżeć na terenie obszaru Natura 2000, rezerwatu przyrody, parku krajobrazowego, parku narodowego oraz obszaru ich otulin, chyba, że planowane zalesienie nie jest sprzeczne z planami ochrony, planami zadań ochronnych oraz celami ochrony tych obszarów. Wsparcie może być przyznane maksymalnie do 20 ha w całym okresie programowania w trzech częściach:

1. Wsparcie na zalesienie (jednorazowo) do gruntów, na których zostało zalesienie wykonane oraz wsparcie za wykonane ogrodzenie (jeśli plan zalesienia takowe przewiduje);
2. Premia pielęgnacyjna (corocznie przez 5 lat) z tytułu zabezpieczania drzewek repelentami, jeśli według planu zalesienia są takie wymagania;
3. Premia zalesieniowa (corocznie przez 12 lat), jeśli na gruntach objętych zalesieniem była wcześniej prowadzona działalność rolnicza.

Wysokość wsparcia na posadzenie lasu będzie zależna między innymi od gatunku sadzonych drzew i nachylenia terenu. Wahać się będzie od 5 do 7,6 tys. za 1 ha. Dodatkowe dofinansowanie będzie związane z ochroną uprawy leśnej przed zwierzyną. Premia pielęgnacyjna będzie wynosić od 424 do 1628 zł/ha. Natomiast premia zalesieniowa 1215 zł/ha.

Pierwszeństwo przy ustalaniu kolejności realizowanych wniosków na zalesianie przysługuje do gruntów zlokalizowanych w korytarzach ekologicznych położonych na obszarach Natura 2000 (14 pkt). Następnie grunty położone na obszarach zagrożone erozją wodną (12 pkt), grunty przylegające do śródlądowych wód powierzchniowych (10 pkt), grunty o nachyleniu powyżej 12 stopni (8 pkt), grunty w części przylegające do lasów (6 pkt) oraz grunty położone w województwie o lesistości poniżej 30% (4 pkt). W każdym jednak przypadku minimalna ilość punktów, konieczna do uzyskania to 6.

Plan zalesienia powinien obejmować grunty graniczące ze sobą (tworzące jeden kompleks gruntów) i zawierać następujące elementy:

1. dane wnioskodawcy,
2. podpis nadleśniczego, sporządzającego plan zalesienia,
3. dokumenty dołączone do wniosku o sporządzenie planu (wypis i wyrys działek ewidencyjnych, materiał graficzny z kartą informacyjną, udostępnione przez ARiMR, zaświadczenie z gminy potwierdzające położenie gruntów na obszarze Natura 2000 lub obszarze znajdującym się na liście lub postanowienie o odmowie wydania takiego zaświadczenia, oświadczenie rolnika o powierzchni gruntów przeznaczonych do zalesienia, mapa sporządzona przez osobę uprawnioną z wyznaczonymi granicami gruntu do zalesienia, opinia właściwego dyrektora parku narodowego oraz regionalnego dyrektora ochrony środowiska o braku sprzeczności zalesienia z celami ochrony danego obszaru/ planami zadań ochronnych).

Rok 2016 jest drugim rokiem, w którym rolnicy mogą ubiegać się o przyznanie wsparcia na zalesienie w ramach PROW 2014-2020. Opublikowane w marcu bieżącego roku rozporządzenie wprowadziło jednak zmiany, mające na celu większą dostępność tego działania. Należy do nich między innymi możliwość otrzymania pomocy na zalesianie nieużytków, zmiana definicji kompleksu leśnego, który teraz może obejmować także elementy krajobrazu i powierzchnie nieuprawnione do płatności (powierzchnie pod liniami przesyłowymi, śródlądowe wody powierzchniowe oraz stawy na gruntach rolnych, kamieniołomy, żwirownie lub wyrobiska po wykopie piasku, gliny lub torfu, elementy krajobrazu tj.: rowy, nieutwardzone drogi dojazdowe, pasy zadrzewień, żywopłoty, ściany tarasów, których szerokość przekracza 2 m), możliwości złożenia zmiany do wniosku o przyznanie wsparcia na zalesienie oraz brak obowiązku posiadania przez rolnika świadectw pochodzenia sadzonek.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zaprasza więc wszystkich rolników, którzy gospodarują na słabych i bardzo słabych ziemiach, które nie zapewniają im godziwego dochodu do skorzystania z działania.

Źródło:
www.arimr.gov.pl,
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 8 maja 2015 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach działania „Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 marca 2016 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach działania „Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Magdalena Kowalska
Biuro Powiatowe w Hajnówce

„Przetwórstwo i marketing produktów rolnych" – już w lipcu

Przedsiębiorczość na wsi oraz obszarach wiejskich w ciągu ostatnich kilkunastu lat stała się bardzo ważnym elementem gospodarki narodowej, w szczególności biorąc pod uwagę walkę z bezrobociem, aktywizację zawodową mieszkańców wsi oraz rozwój obszarów wiejskich w związku z większym dostępem do produktów oraz usług na wsi.

Dla rolników szczególnie ważna jest możliwość sprzedaży wyprodukowanego w swoim gospodarstwie surowca, dlatego też MRiRW wyszło naprzeciw Polskim rolnikom i zaplanowało udzielenie wsparcia z wykorzystaniem środków unijnych w ramach programu „Przetwórstwo i marketing produktów rolnych", który zostanie ogłoszony w lipcu 2016 roku. Pomoc będzie udzielana na materialne bądź niematerialne inwestycje, które dotyczyć będą produktów rolnych. Pomocą finansową będą objęte inwestycje w sektorach przetwórstwa: mleka, mięsa (z wyjątkiem uboju o dużej skali), owoców i warzyw (z wyjątkiem produkcji napojów winopodobnych i winopochodnych), zbóż (z wyjątkiem produkcji słodu), ziemniaków, jaj, lnu i konopi, roślin oleistych, wysokobiałkowych, przetwarzania produktów na cele energetyczne, a także usługowego zamrażania wraz z przechowywaniem produktów rolnych. O wsparcie będą mogli ubiegać się rolnicy będący osobami fizycznymi, domownicy lub małżonkowie rolników na:

- budowę (nie będzie to dotyczyć budowy nowych obiektów w sektorach przetwórstwa i wprowadzania do obrotu: mleka i wyrobów mlecznych, mięsa, owoców i warzyw, zbóż- warunek ten nie dotyczy rolników składających wniosek w naborze tematycznym, dotyczącym wsparcia rozpoczynania działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych),
- przebudowę lub modernizację zakładów przetwórstwa,
- zakup maszyn i urządzeń,
- instalacji związanych z ochroną środowiska.

Głównymi kryteriami wyboru będą:

- przynależność do grupy lub organizacji producentów,
- młodych rolników czyli rolników poniżej 40. roku życia,
- wnioskodawców zaopatrujących się w surowce do produkcji na podstawie umów długotermionowych powyżej 50% ilości nabywanych produktów rolnych,
- operacji, które będą dotyczyć innowacyjności, ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu,
- wnioskodawców, którzy uczestniczą we wspólnotowych lub krajowych systemach jakości,
- realizacji inwestycji w powiatach, które mają najwyższy poziom bezrobocia w kraju.

Poziom pomocy wynosić będzie maksymalnie 50 % kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia. Maksymalna wysokość jaka może zostać przyznana dla jednego beneficjenta wynosić będzie 3 mln zł, zaś w przypadku grup producentów rolnych lub zrzeszeń organizacji 15 mln zł. Minimalna kwota pomocy na jedną operację będzie wynosić 100 000 zł. W przypadku, gdy operacja będzie realizowana przez rolników, którzy będą składać wnioski w naborze tematycznym dotyczącym wsparcia rozpoczynania działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych, maksymalna kwota pomocy wyniesie 300 000 zł.

W związku z naborem wniosków Podlaska Izba Rolnicza zaprasza wszystkie osoby chcące uzyskać dodatkowe informacje do naszych Biur Powiatowych.

Monika Szleszyńska
PIR Łomża

I mali skorzystają

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

W nowym „PROW-ie" rolnicy będą mieli możliwość skorzystania z możliwości rozwoju swoich „małych gospodarstw" np. ubiegając się o wsparcie w postaci premii w działaniu Restrukturyzacja małych gospodarstw. Poddziałanie: 6.3 – Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw.

Podstawowe kryteria to np. obowiązek ubezpieczenia w KRUS, spełnienie wymogu osiągnięcia wymaganej Wielkości Ekonomicznej Gospodarstwa, czy osiągnięcie minimum punktowego dostępu do działania. „Restrukturyzując" swoje gospodarstwo, musimy koniecznie założyć, że nasz plan opierać się będzie na faktycznej i realnej, możliwej do realizacji szeroko rozumianej modernizacji i dalszego rozwoju naszego gospodarstwa.

Opis rodzaju operacji Pomoc jest przyznawana na restrukturyzację gospodarstwa w kierunku produkcji żywnościowych lub nieżywnościowych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie. Przez restrukturyzację należy rozumieć zasadnicze zmiany w gospodarstwie, które mają na celu poprawę jego konkurencyjności i zwiększenie jego rentowności poprzez wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa, w szczególności w wyniku zmiany profilu prowadzonej produkcji rolnej. Rodzaj wsparcia: Premia w wysokości 60 tys. zł wypłacana w dwóch ratach:

- pierwsza rata w wysokości 80% kwoty pomocy,
- druga rata w wysokości 20% kwoty pomocy.

Premia może być przyznana tylko raz w okresie realizacji PROW 2014-2020 osobie i na gospodarstwo. Co najmniej 80% premii Rozwój małych gospodarstw w PROW 2014-2020 musi być przeznaczone do wydatkowania w środki trwałe (budynki i budowle gospodarcze, maszyny i urządzenia rolnicze).

Beneficjent:

- rolnik będący osobą fizyczną ubezpieczoną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie, nieprzerwanie przez co najmniej ostatnie 24 miesiące poprzedzające miesiąc złożenia wniosku o przyznanie pomocy i w tym okresie nie prowadził innej działalności gospodarczej, oraz: prowadzi na terytorium RP działalność rolniczą w celach zarobkowych,
- jest posiadaczem samoistnym lub zależnym gospodarstwa rolnego w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, posiada gospodarstwo rolne o wielkości ekonomicznej mniejszej niż 10 tys. euro.

W przypadku małżonków premię może otrzymać tylko jedno z nich, niezależnie od tego, czy prowadzą wspólne gospodarstwo, czy odrębne gospodarstwa.

Koszty kwalifikowalne – brak.

Pomocy nie przyznaje się: na inwestycje dotyczące plantacji roślin wieloletnich na cele energetyczne oraz niektórych działów specjalnych produkcji rolnej, w szczególności: hodowli zwierząt laboratoryjnych, hodowli ryb akwariowych, hodowli psów rasowych, hodowli kotów rasowych, na koszty podatku VAT, zakup sprzętu i rzeczy używanych, zakup nieruchomość; osobie, która jest beneficjentem jednego z poniższych instrumentów wsparcia: „Ułatwianie startu młodym rolnikom", „Modernizacja gospodarstw rolnych", „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętych PROW 2007-2013, oraz „Modernizacja gospodarstw rolnych", „Premie dla młodych rolników", „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej" objętych PROW 2014-2020.

Uwaga – beneficjent zobowiązuje się do rozpoczęcia prowadzenia uproszczonej rachunkowości w gospodarstwie najpóźniej w dniu rozpoczęcia realizacji biznesplanu i prowadzenia jej co najmniej do dnia upływu okresu związania celem tj. 5 lat.

W wyniku realizacji biznesplanu powinien nastąpić wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa do poziomu co najmniej 10 tys. euro, przy czym wzrost ten musi wynieść co najmniej 20% wartości wyjściowej. Wielkość ekonomiczna obliczana jest na podstawie Standardowej Produkcji „SO" 2010 i bierzemy pod uwagę stan wyjściowy i docelowy.

Stan wyjściowy:

– PRODUKCJA ROŚLINNA – uprawy w plonie głównym pod zbiory w roku, w którym przypada dzień rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy,
– PRODUKCJA ZWIERZĘCA – stan średni w roku, w którym przypada dzień rozpoczęcia terminu składania wniosków o przyznanie pomocy.

Stan docelowy:

– zakończenie do 15 maja danego roku – uprawy w plonie głównym oraz średni stan zwierząt w roku poprzedzającym rok realizacji biznes planu,
– zakończenie po 15 maja danego roku – uprawy w plonie głównym oraz średni stan zwierząt w roku realizacji biznes planu.

Według Harmonogramu naboru wniosków w ramach PROW 2014-2020 **przyjmowanie wniosków odbędzie się dopiero w I kwartale 2017 roku.**

Agnieszka Artemiuk
PIR Porosły

II transza rekompensaty

W ślad za Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przypominamy, iż hodowcy trzody chlewnej, którzy w roku ubiegłym nie przystąpili do „programu bioasekuracji mającego na celu zapobieganie szerzeniu się afrykańskiego pomory świń" na lata 2015-2018 oraz ubiegali się o wypłaty rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie w gospodarstwie zwierząt z gatunku świnia (sus scrofa) w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (ASF) powinni złożyć w Biurze Powiatowym ARiMR właściwym miejscowo w terminie od 15 maja do 30 września br. wniosek o wypłatę II transzy rekompensaty. Program bioasekuracji, czyli wprowadzenia konkretnych zabezpieczeń mających na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF) opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii obowiązuje w czterech powiatach naszego województwa: sejneńskim (gminy Giby i Sejny oraz miasto Sejny), augustowskim (gminy Lipsk i Płaska), białostockim (gminy Czarna Białostocka, Gródek, Supraśl, Wasilków i Michałowo) oraz sokólskim (gminy Dąbrowa Białostocka, Janów, Krynki, Kuźnica, Sidra, Nowy Dwór, Sokółka i Szudziałowo). Posiadacze trzody chlewnej, który zadeklarowali, że ich gospodarstwo nie zostanie do 29 maja 2015 roku dostosowane do wymagań określonych w programie bioasekuracji, musieli złożyć w tym terminie takowe oświadczenie do powiatowego lekarza weterynarii. Następnie zobligowani byli oni do likwidacji swoich stad, w zamian za co wypłacane były im odszkodowania. Po likwidacji stad, by otrzymywać rekompensaty należało złożyć do Kierownika ARiMR wniosek o jej przyznanie. Płatności zostały podzielone na 4 transze, pierwszą wypłacono w roku ubiegłym, o kolejne rolnicy muszą corocznie wnioskować.

Joanna Raś
PIR Sejny

OR KRUS w Białymstoku przypomina…

Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Białymstoku przypomina, że wysyłane rolnikom cokwartalne przekazy z wymiarem składek służą ułatwieniu dokonania zapłaty tych należności w ustawowym terminie i wymaganej kwocie, zaś nieotrzymanie przekazu nie zwalnia płatnika składek z obowiązku terminowego opłacenia składek w odpowiedniej kwocie i w obowiązującym terminie.

Informacja o wysokości składki obowiązującej w danym kwartale zamieszczana jest na stronie internetowej Kasy po adresem: www.krus.gov.pl lub w linku http://www.krus.gov.pl/krus/krus-w-liczbach/wymiar-kwartalnych-skladek-na-ubezpieczenie-spoleczne-rolnikow/.

Ponadto Kasa informuje, że od stycznia br. wszyscy ubezpieczeni mogą logować się do portalu Kasy – eKRUS pod adresem https://www.ekrus.gov.pl. Portal ten daje możliwość dostępu do informacji o wysokości bieżących składek, a po złożeniu stosownego wniosku w jednostce organizacyjnej Kasy prowadzącej sprawy z zakresu ubezpieczenia, rolnik może między innymi uzyskać dostęp do własnych danych ewidencyjnych, ewidencji okresów podlegania i opłacania składek na ubezpieczenie, do historii swojego ubezpieczenia, bez konieczności bezpośredniej wizyty w urzędzie.

Elżbieta Swatowska
Kierownik Wydziału Ubezpieczeń
OR KRUS w Białymstoku

Sprzedaż własnych produktów rolniczych do 40 tysięcy rocznie NIEOPODATKOWANA – projekt nowelizacji ustaw

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi poddało pod konsultacje społeczne projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników. Zakłada on możliwość sprzedaży własnych produktów do kwoty 40 tys. zł bez podatku. Wytworzona przez rolnika żywność we własnym gospodarstwie rolnym, a także we wszelkich miejscach przeznaczonych do prowadzenia handlu, bez wyłączenia budynków lub ich części powinna zawierać minimum 50 procent surowców roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnego gospodarstwa rolnego. Dodatkowym warunkiem zwolnienia z podatku będzie prowadzenie ewidencji sprzedaży. Po przekroczeniu 40 tysięcy ze sprzedaży można będzie wybrać opodatkowanie przychodów powyżej 40 tys. zł na podstawie 2-procentowej stawki podatku zryczałtowanego.

Celem projektowanej nowelizacji jest umożliwienie rozwoju produkcji żywności oraz jej sprzedaży bezpośrednio konsumentom, ponieważ Ministerstwo Rolnictwa zauważa, iż polscy konsumenci coraz chętniej poszukują produktów pochodzących z lokalnych gospodarstw rolnych, które mogliby kupić bezpośrednio od rolnika. Resort uważa również, że projektowana ustawa umożliwi lepszą organizację nadzoru nad rolnikami prowadzącymi sprzedaż z własnego gospodarstwa. Aktualnie nadzór nad bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego w gospodarstwie rolnym jest w gestii Inspekcji Weterynaryjnej, a kontrolą produktów zwierzęcego pochodzenia w handlu detalicznym zajmuje się Inspekcja Sanitarna. Przepisy projektowanej nowelizacji zakładają, że całość nadzoru przejmie Inspekcja Weterynaryjna, z kolei nadzór nad produktami pochodzenia roślinnego powierzono Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Projekt ustawy powierza ministrowi rolnictwa kompetencje do określania w drodze rozporządzeń limitów ograniczających rozmiar działalności prowadzonej przez jeden podmiot w ramach rolniczego handlu detalicznego; wymagań higienicznych dla podmiotów prowadzących rolniczy handel detaliczny oraz preferencji podatkowych w postaci zwolnień przedmiotowych dla przychodów uzyskiwanych z rolniczego handlu detalicznego.

Projekt został poddany pod konsultacje społeczne, podczas których można zgłaszać uwagi i propozycje do przedstawionych w projekcie rozwiązań. Dokument został opublikowany na stronie resortu rolnictwa oraz Rządowego Centrum Legislacji pod adresem http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12284402. Planowo nowe przepisy mają wejść w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.

Krzysztof Malczyk
PIR Sokółka

Zniesienie kwot mlecznych – rzeczywistość czy fikcja?

1 kwietnia 2015 roku po ponad 11 latach nastąpiło zniesienie kwot mlecznych, miało to zdjąć z rolników brzemie konieczności przestrzegania narzuconych limitów, stworzenie nowych możliwości rozwoju.

Jak można zauważyć już po pierwszym roku bez kwot mlecznych, ceny mleka spadają. Dlaczego się tak dzieje?

Rolnicy obwiniają o zaistniałą sytuację mleczarnie, dlatego, że to one narzuciły „wewnętrzne limitowanie mleka". Niektóre mleczarnie rozsyłały sms-y do rolników z informacją, że w przypadku, gdy rolnik w znacznym stopniu zwięszy produkcję mleka, nastąpi obniżka ceny za mleko, które zostało wyprodukowane poza limitem. Zatem można stwierdzić, że oficjalnie kwoty mleczne nie istnieją, ale tylko w teorii.

Mleczarnie tłumaczą, że sytuacja na rynku mleka jest skomplikowana w związku z nadprodukcją mleka. Rolnicy po zniesieniu kwot mlecznych, zwiększyli stada krów. Okazało się, że podobna sytuacja jest w większości krajów Europy, które zajmują się produkcją mleka i jego przetworów. Sytuacja pogorszyła się bo główni odbiorcy wprowadzili ograniczenia dostaw mleka z Polski – Rosja embargo, Chiny zaś ograniczyły swoje zapotrzebowanie na mleko w proszku. Jak twierdzą rolnicy, to nie upoważnia mleczarni do takiego ich traktowania. Skoro mleczarnie skupują mleko, które jak twierdzą wyprodukowane jest „ponad stan", a następnie wytwarzają z nich produkty mleczarskie, sprzedają je do hurtowni a ta klientom ostatecznym i przynosi to dochody to dlaczego więc tylko rolnicy na tym tracą otrzymując niższe ceny za swój surowiec? Rolnicy walcząc z niskimi cenami mleka, aby utrzymać przychody na założonym poziomie, produkują coraz więcej tego surowca.

Problemem również jest to, że rolnicy, którzy korzystają z programów unijnych muszą wykazać 10% wzrost wartości dodanej brutto gospodarstwa. Oznacza to, że nie ma spójności pomiędzy tym, czego od rolników oczekują mleczarnie a tym czego programy unijne.

W maju rząd przyjął program o ustanowieniu pomocy dla rolników. Program ten może ruszyc 1 sierpnia 2016 roku, o ile Polska uzyska zgodę Komisji Europejskiej. Pomoc polegać będzie na tym, że ci producenci, którzy muszą wnieść opłatę za wprowadzenie do obrotu mleka lub jego przetworów w ilości przekraczającej kwoty indywidualne w roku 2014/2015, będą mogli uzyskać umorzenie tych opłat w całości lub w części jeśli ich wniesienie „zagraża ważnym interesom rolników". Jak podało Centrum Informacyjne Rządu – „Rolnik we wniosku, o umorzenie w całości lub części opłaty, skierowanym do ministra rolnictwa, będzie musiał przedstawić swoją sytuację materialną, aby decyzja w sprawie udzielenia mu pomocy nie pozostawiała wątpliwości, że jest uzasadniona". CIR podaje do wiadomości, że pomoc dotyczyć będzie całkowitego lub częściowego umorzenia II i III raty opłaty tylko dla tych rolników, którzy uiścili I ratę opłaty należnej od producentów mleka za przekroczenie kwot indywidualnych w roku 2014/2015.

Justyna Godlewska
PIR Łomża

Kanibalizm świń

Kanibalizm świń to choroba występująca w większości chlewni. Typowymi objawami anormalnego zachowania zwierząt są: obgryzanie ogonów i uszu, wygryzanie boków, sromu oraz zjadanie prosiąt przez lochę.

Najczęściej symptomy kanibalizmu występują w grupie warchlaków powyżej 30 kg żywej wagi i w grupie tuczników powyżej 60 kg. Powody schorzenia są z reguły złożonym procesem przyczynowo-skutkowym i trudne jest jednoznaczne określenie czynników warunkujących patologiczne zachowania zwierząt.

Najczęściej za źródła kanibalizmu uznaje się: błędy żywieniowe, źle zbilansowane pasze, niedobór makro- i mikroelementów, szczególnie sodu, złe warunki klimatyczne środowiska (temperatura, zbyt intensywne oświetlenie, przeciągi, zbyt wysokie stężenie gazów – amoniaku, siarkowodoru, dwutlenku węgla). Innymi przyczynami zaburzenia mogą być: zbyt duże zagęszczenie w kojcu (brak możliwości swobodnego poruszania się zwierząt, niemożność zabawy, rycia – typowych dla świń zachowań), błędy w zarządzaniu fermą, utrudniony dostęp do paszy i wody, częste przegrupowania zwierząt powodujące zachwianie hierarchii w grupie, a w efekcie walki o dominację w stadzie. Czasami o tym schorzeniu decydują uwarunkowania genetyczne.

Reasumując, przyczynami zachowań patologicznych objawiających się kanibalizmem są zaburzenia homeostazy (równowagi) organizmu zwierzęcego ze środowiskiem.

Chcąc temu zapobiegać należy przeanalizować warunki – w jakich okolicznościach nastąpiło nasilenie symptomów choroby i usunąć potencjalne przyczyny takiego stanu rzeczy.

W przypadku wysokiego stężenia gazów dobrym i skutecznym rozwiązaniem jest zastosowanie preparatów wiążących amoniak, siarkowodór i osuszających środowisko. Warto wybrać takie, które

oprócz właściwości osuszających, dzięki zawartości kwasu salicylowego działają dezynfekująco na ściółkę i środowisko chlewni (Actisan).

W przypadku zwiększonej nerwowości świń oraz przy niedoborach makro- i mikroelementów, objawiających się mniejszymi przyrostami, spadkiem odporności, anemią i kanibalizmem, idealnym rozwiązaniem jest zastosowanie specjalnego bloku o unikalnym składzie – Calseapig, który uzupełnia deficyt ważnych dla prawidłowego rozwoju składników budulcowych – Ca, Na, Mg, Fe, Zn, Mn, Cu, J, Ko, Se. W efekcie świnie wykazują mniejszą nerwowość, lepiej wykorzystują pasze, poprawia się ich odporność, a blok odpowiednio zainstalowany w kojcu jest zabawką ograniczającą patologiczne zachowania zwierząt.

Kanibalizm to jeden z poważniejszych problemów z jakimi zmagają się producenci świń. Nie jest on aż tak trudny do wyeliminowania, jeśli w swoim działaniu hodowca będzie traktował stado w sposób humanitarny i zapewni mu komfortowe warunki bytowania.

Zbigniew Erdmann

Behawior żywieniowy jako aspekt dobrostanu

Nowoczesne rolnictwo nastawione jest na maksymalizowanie zysku. W hodowli nie odniesie się jednak sukcesu bez zapewnienia zwierzętom odpowiednich warunków. W ostatnich latach ze względu na wzrost intensyfikacji produkcji zwierzęcej, szczególną uwagę należy poświęcić zapewnieniu dobrostanu w chowie i hodowli bydła. Jego ocena prowadzona jest w oparciu o wskaźniki produkcyjne, fizjologiczne, zdrowotne oraz behawioralne. Jednakże najsilniej z zagadnieniem dobrostanu jest związana etologia, której przedmiotem jest behawior.

Behawior jest pojęciem ujmującym wzorzec działania, występujący u zwierząt instynktownie lub dobrowolnie. Bydło posiada swoje naturalne dobowe wzorce zachowań, których znajomość dostarcza informacji niezbędnych do udoskonalania strategii żywieniowych, pozwala monitorować zdrowotność oraz informuje o zdolnościach adaptacyjnych zwierząt do nowych warunków środowiska.

Bardzo ważnym aspektem dobrostanu jest żywienie. Do najważniejszych czynników determinujących behawior żywieniowy należą czynniki osobnicze takie jak: masa ciała, wiek, rasa, status fizjologiczny oraz indywidualne cechy zwierzęcia. Natomiast do głównych czynników środowiskowych zalicza się: system żywienia, dostępność, rodzaj oraz jakość podawanej paszy.

Pobranie paszy jest regulowane na trzech poziomach fizjologicznych (gębowo-gardłowym, żwaczowym i metabolicznym). Wielkość pobrania pasz oraz parametry behawioru żywienia są efektem interakcji na tych trzech poziomach. Zwierzęta nie mają wrodzonej zdolności rozpoznawania potrzebnych im składników odżywczych. Preferencje pokarmowe kształtują się na podstawie prób i doświadczeń. Dopiero odpowiedź organizmu po strawieniu paszy decyduje o preferencjach pokarmowych.

Intensyfikacja produkcji spowodowała zamknięcie zwierząt na określonej przestrzeni oraz zastosowanie efektywniejszych systemów grupowego żywienia, jak TMR czy PMR. W wyniku czego aktywność żywieniowa bydła jest mocno związana z porą podawania

i dostępnością. Bydło w warunkach naturalnych poświęca więcej czasu w ciągu doby na poszukiwanie zróżnicowanego pokarmu.

Zróżnicowanie osobnicze w stadach bydła jest nadal wysokie. Dlatego też zaspokojenie indywidualnego zapotrzebowania zwierząt na składniki mineralne w systemach intensywnego grupowego żywienia może być problematyczne. Pobranie odpowiednich ilości składników mineralnych ma zasadnicze znaczenie dla zdrowia, wzrostu i rozwoju oraz optymalnej produkcji mleka. Niedobory w żywieniu mineralnym mogą prowadzić do zwiększonej zachorowalności zwierząt, spadku produkcji mleka, problemów reprodukcyjnych oraz pogorszenia rozwoju i wzrostu zwierząt.

Chęć uzupełnienia dawki pokarmowej pobranej przy stole paszowym w składniki mineralne motywuje bydło do poszukiwania ich w otoczeniu. Przykładem tego mogą być nietypowe zachowania takie jak: zlizywanie ścian, legowisk, elementów wyposażenia czy też rozrobionego środka do kąpieli racic.

Aby uniknąć kosztownych problemów wynikających z niedoborów mineralnych, dobrym rozwiązaniem jest podanie zwierzętom minerałów w formie lizawek, które nie zawierają substancji nęcących. Wówczas bydło pobiera składniki mineralne na zasadzie samoregulacji – w wyniku indywidualnego zapotrzebowania. Dodatkowym atutem formy lizawki jest to, iż powoduje zwiększenie wydzielania śliny, która stanowi bardzo istotny mechanizmem przeciwdziałający zakwaszeniu żwacza. Zawiera dwuwęglany oraz fosforany sodu i potasu, które neutralizują LKT, tym samym buforuje odczyn żwacza.

Świetnym rozwiązaniem zaspokojenia indywidualnych potrzeb zwierząt jest specjalistyczna linia bloków mineralnych Calseabloc, której działanie opiera się na mechanizmie samoregulacji u bydła. Zastosowanie tego typu bloków pozwala na ekspresję naturalnych zachowań zwierząt, a co za tym idzie zmniejszenie stresu oraz polepszenie ich dobrostanu i zdrowotności. Minerały zbilansowane dla określonych grup produkcyjnych stanowią idealne uzupełnienie dawki pokarmowej.

dr inż. Natalia Puzio

Ubój zwierząt w gospodarstwie na użytek własny

Jak w skrócie według przepisów powinien wyglądać ubój gospodarczy?

Otóż rolnik może pozyskać mięso ze zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie wyłącznie na użytek własny, co oznacza, że nie może ono podlegać sprzedaży a osoba dokonująca uboju powinna posiadać kwalifikacje do przeprowadzania uboju.

Ubojowi na terenie gospodarstwa w celu produkcji mięsa można poddać zwierzęta:

– zdrowe,
– mogące pochodzić z gospodarstw lub obszarów podlegających ograniczeniom, nakazom lub zakazom ze względu na chorobę zakaźną wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 10 ust.2 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (nie dokonuje się w tym wypadku uboju w gospodarstwie innym niż gospodarstwo pochodzenia zwierzęcia, jeśli znajdują się tam zwierzęta podejrzane o zakażenie tą chorobą, chore lub zakażone),
- po upływie okresu karencji określonego dla użytego produktu leczniczego weterynaryjnego jeżeli przed poddaniem ubojowi zwierzęta były leczone tymi produktami.

Chcąc dokonać uboju świń na terenie swojego gospodarstwa posiadacz zwierzęcia musi o tym fakcie co najmniej 24 godziny wcześniej np. telefonicznie poinformować powiatowego lekarza weterynarii, a w przypadku uboju cieląt do 6 miesiąca życia oraz owiec lub kóz musi to zrobić w formie pisemnej a do zgłoszenia powinien załączyć oświadczenie o zagospodarowaniu na własny koszt materiału szczególnego ryzyka. W przypadku cieląt są to migdałki, jelita od dwunastnicy do odbytnicy i krezka, w przypadku owiec i kóz do 12 miesiąca życia jelito kręte i śledziona a powyżej 12 miesięcy jelito kręte, śledziona, czaszka z mózgiem i gałkami ocznymi, migdałki i rdzeń kręgowy.

Jeżeli ubój jest przeprowadzany w innym gospodarstwie niż to w którym zwierzę było utrzymywane, zgłoszenie zamiaru uboju dokonuje prowadzący to gospodarstwo właściwemu ze względu na miejsce planowanego uboju powiatowemu lekarzowi weterynarii.

Jeżeli chodzi o świnie, to pozyskane od nich mięso musi zostać obowiązkowo poddane badaniu na obecność włośni. Wygląda to w ten sposób, że pobiera się kilka próbek mięsa, każda wielkości orzecha laskowego, z mięśni obu filarów przepony w przejściu do części ścięgnistej a łączna masa pobranych próbek nie powinna być mniejsza niż 50 g.

Niezwłocznie po dokonaniu uboju a nie później niż 24 godziny od terminu uboju zwierzęcia, z którego tuszy próbki zostały pobrane, powinny one zostać dostarczone do urzędowego lekarza weterynarii. Należy zadbać o to, by próbki były przechowywane i transportowane w warunkach zapobiegających rozkładowi gnilnemu mięsa i by bezwzględnie nie były mrożone.

Trochę inaczej ma się sytuacja w gospodarstwach podlegających ograniczeniom, nakazom lub zakazom wydanym w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń. Tam dopuszcza się ubój na terenie takiego gospodarstwa ale pod warunkiem, że świnie były utrzymywane w tym gospodarstwie co najmniej przez 30 dni przed ubojem oraz gdy świnie te zostaną poddane badaniu przedubojowemu i poubojowemu.

Należy pamiętać, że posiadacz zwierzęcia ma obowiązek zgłoszenia uboju zwierzęcia w gospodarstwie w biurze powiatowym ARiMR w terminie 7 dni w przypadku bydła, owiec i kóz oraz 30 dni w przypadku świń. Do zgłoszenia uboju bydła należy dołączyć paszport zwierzęcia.

Elżbieta Makowska
PIR Grajewo

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 października 2010 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji mięsa przeznaczonego na użytek własny

Uprawa jęczmienia ozimego

W Polsce areał uprawy jęczmienia ozimego wynosi około 200 tys. ha. Kilka lat temu powierzchnia zasiewów tego zboża znacznie się zmniejszyła, co niewątpliwie miało związek ze spadkiem pogłowia trzody chlewnej. Podobna sytuacja miała miejsce w Niemczech. Jednak u naszych zachodnich sąsiadów od 2012 roku zainteresowanie uprawą jęczmienia ozimego powoli wzrasta. Ma to prawdopodobnie związek z rentownością jego produkcji. Małe różnice pomiędzy ceną skupu jęczmienia i pszenicy sprawiają, że jego uprawa staje się opłacalna. Jeśli ta relacja cen utrzyma się, z pewnością poprawi się konkurencyjność tego zboża, szczególnie wobec pszenicy i pszenżyta. Jeszcze za wcześnie, by móc mówić o pozytywnej tendencji w dłuższej perspektywie, ale jest szansa, że jęczmień odzyska swoje dawne znaczenie. Być może i polscy rolnicy chętniej zajmą się jego uprawą.

Wielką zaletą jęczmienia ozimego jest krótszy okres wegetacji w stosunku do innych gatunków zbóż ozimych. Wynika to z szybszego rozwoju roślin i skutkuje wcześniejszym, nawet o 3-4 tygodnie, dojrzewaniem w porównaniu do pszenicy czy pszenżyta ozimego. Ma to niebagatelne znaczenie, szczególnie dla tych rolników, którzy zamierzają po sprzątnięciu zboża zasiać rzepak ozimy. Zyskują oni więcej czasu na przeprowadzenie prawidłowej uprawy i odpowiednio długi czas na odleżenie się gleby przed siewem rośliny następczej. W przypadku uprawy rzepaku po pszenicy, czasu na przygotowanie do siewu jest zdecydowanie mniej, a w ekstremalnych przypadkach uprawa rzepaku po pszenicy jest w ogóle niemożliwa.

Jęczmień ozimy cechuje wyjątkowa odporność na wiosenne susze. Tolerancja ta jest największa ze wszystkich zbóż. Wynika to z szybkiego wchodzenia w fazę strzelania w źdźbło i w fazę kłoszenia, co sprawia, iż w okresach krytycznego zapotrzebowania na wodę rośliny jęczmienia skutecznie wykorzystują zapasy pozimowe.

Jęczmień ozimy ma także wysoki potencjał plonowania. Wyższe plony daje tylko pszenica ozima. Ponadto jego ziarno cechuje wysoka wartość paszowa, zdecydowanie wyższa niż żyta i owsa. Także i słoma tego zboża ma lepszą wartość niż innych gatunków z uwagi na wyższą zawartość białka.

Jednak uprawa jęczmienia wiąże się także z pewnymi ograniczeniami. Największą jego wadą jest niższa zimotrwałość niż innych gatunków ozimin. Tegoroczna zima okazała się bezwzględna dla jęczmienia ozimego. W niektórych regionach Polski, szczególnie w centrum i na północy kraju niektóre plantacje uległy całkowitemu zniszczeniu. Dlatego należy wybierać odmiany charakteryzujące się wysoką zimotrwałością. W gatunku jęczmienia ozimego bardzo wysoką mrozoodpornością cechuje się na przykład odmiana Titus. Nie dysponujemy jeszcze oficjalnymi danymi dotyczącymi przezimowania tej odmiany w sezonie 2015/16, natomiast z opublikowanych przez COBORU informacji o przezimowaniu w 2012 roku, kiedy to zima była równie bezlitosna dla ozimin wynika, iż odmiana ta plonowała powyżej wzorca, zarówno przy niskim, jak i wysokim poziomie agrotechniki.

Kolejnym ograniczeniem jeśli chodzi o uprawę jęczmienia ozimego są największe wymagania spośród wszystkich zbóż. Dotyczy to zwłaszcza przygotowania podłoża i siewu. Szczególnie istotna jest gęstość wysiewu. Ogólna zasada mówi, iż po słabych przedplonach, opóźnionym terminie wysiewu, a także na słabych glebach należy zwiększać obsadę o około 10%. Natomiast gdy siew przeprowadzamy terminowo, to zalecana gęstość wysiewu wynosi 270-300 nasion m^2. Obsada przekłada się bezpośrednio na wysokość plonu, gdyż wpływa na konkurencyjność roślin w walce o składniki pokarmowe, wodę i dostęp światła, a także wpływa na krzewienie się roślin – zbyt gęsta ogranicza je oraz zwiększa podatność na wyleganie i porażenie przez choroby. Optymalne gęstości wysiewu dołączone są przez producenta, firmę hodowlano-nasienną do materiału siewnego. Warto stosować się do tych zaleceń.

Optymalny termin siewu to 10-20 września, wiele jednak zależy od pogody i możliwości rolnika. Im cieplejsza pogoda, tym później można wysiewać to zboże. Z doświadczeń i praktyki wynika, iż jęczmienia ozimego nie należy wysiewać jednak zbyt wcześnie. Przedwczesny, wybujały wzrost roślin jesienią skutkuje znaczącym obniżeniem plonu.

Wczesny siew tego gatunku powoduje, że plantacja może ulec silnemu zachwaszczeniu już podczas jesieni. Skuteczna eliminacja chwastów ma kluczowe znaczenie w kształtowaniu przyszłorocznego plonu. Jednak bogata paleta herbicydów przeznaczonych do zwalczania chwastów w tej uprawie pozwala rolnikom na wybór skutecznych narzędzi walki z tym problemem.

Jak już wspomniano, jęczmień ozimy jest idealną rośliną przedplonową dla rzepaku. Wczesność dojrzewania i stosunkowo wysoki potencjał plonowania to główne zalety tego zboża. Warto zatem rozważyć jego uprawę. Należy jednak pamiętać, by wybierać odmiany cechujące się wysoką mrozoodpornością.

Anna Rogowska

Żyto mieszańcowe GPS – źródło biogazu i kiszonki

Żyto na ogół uprawia się w warunkach mniej sprzyjających uprawie innych gatunków zbóż. Wynika to z jego większej odporności na mrozy, mniejszych wymagań glebowo-cieplnych, większej zdrowotności i odporności na suszę czy niedobór składników pokarmowych. Znaczący postęp w hodowli żyta ozimego osiągnięto poprzez stworzenie odmian mieszańcowych, które cechują się wysokim potencjałem plonowania. Hybrydy w porównaniu do odmian populacyjnych lepiej znoszą skrajne warunki atmosferyczne i glebowe, efektywniej wykorzystują składniki odżywcze, w szczególności zaś azot. Dodatkową zaletą żyta mieszańcowego jest także wysoka mrozoodporność (bez okrywy śnieżnej wytrzymuje mrozy dochodzące do minus 30°C). Ponadto toleruje okresowe susze, gdyż posiada bardzo silnie rozwinięty system korzeniowy i może pobierać wodę z głębszych warstw gleby niż pozostałe gatunki zbóż. Według badań porównawczych COBORU średni plon ziarna hybryd jest nawet o 20% wyższy w stosunku do średniego plonu odmian liniowych.

Obok tradycyjnych kierunków użytkowania żyta coraz częściej wykorzystuje się je do produkcji biogazu i jakościowej kiszonki. Stosunkowo niskie koszty uprawy, wysoki potencjał plonotwórczy, odporność na suszę, a także wczesne i intensywne tworzenie biomasy sprawiają, iż jest to roślina bardzo atrakcyjna dla celów paszowo-energetycznych. Tradycyjnie, od lat do produkcji kiszonki i biogazu stosuje się kukurydzę. Jednak doświadczenia z ubiegłego sezonu, kiedy mieliśmy do czynienia z suszą meteorologiczną, glebową oraz rolniczą, która przyczyniła się do znacznych strat w plonie (w skali kraju plony kukurydzy były niższe o ponad 30%) sprawiły, iż coraz więcej producentów interesuje się uprawą żyta mieszańcowego na cele paszowo-energetyczne. Wartość kiszonek z żyta hybrydowego ma zbliżoną wartość pokarmową do kiszonki kukurydzy. Cechują się co prawda nieco mniejszą wartością energetyczną, zawierają jednak więcej białka. Ponadto poprawiają strukturę fizyczną dawki pokarmowej. W polskich warunkach kiszonka z kukurydzy nie jest najbardziej rentownym i preferowanym wsadem dla biogazowni rolniczej. Dla celów energetycznych, żyto mieszańcowe GPS ma większą wydajność biogazową liczoną z jednostki materii organicznej w porównaniu do kiszonki kukurydzy. Ponadto z badań przeprowadzonych przez Zakład Energetyki Systemów Rolnictwa Instytutu Inżynierii Rolniczej UP w Poznaniu, wynika, iż dodatek żyta hybrydowego GPS do kiszonki z kukurydzy przeznaczonej do fermentacji podnosił zarówno wydajność biogazową, jak i metanową (najlepsze efekty uzyskiwano przy 40% dodatku żyta GPS). Dodatkowym atutem kiszonki z żyta hybrydowego jest podnoszenie ilości metanu w biogazie. Jest to nadzwyczaj ważne z punktu widzenia wartości energetycznej produkowanego biogazu – zwiększa rentowność biogazowni.

Substratami do produkcji biogazu z żyta hybrydowego mogą być kiszonki z całych roślin – GPS lub też samo ziarno. Przy wyborze odmian hybrydowych mamy możliwość uzyskania najwyższego plonu suchej masy z jednostki powierzchni. Na cele energetyczne mogą być one bardzo ciekawą alternatywą dla kukurydzy, szczególnie w regionach bardziej suchych i chłodniejszych. Jako dodatkowy substrat do produkcji biogazu zapewniają całoroczne zaopatrzenie biogazowni, szczególnie w latach, w których występują susze. Żyto na GPS należy zbierać w fazie dojrzałości mlecznej i woskowej. Przykładem odmiany, która jest świetnym surowcem na tego typu kiszonkę jest SU Drive F1. Badania nad nią potwierdzają jej wysoką wartość energetyczną oraz możliwość zastosowania jako paszy objętościowej. Jest to bardzo zrównoważony mieszaniec o stabilnym i wysokim potencjale plonowania, czego dowodzą wyniki doświadczeń i praktyka rolnicza. Kiszonka GPS z tej odmiany może być substratem wykorzystywanym w biogazowniach rolniczych oraz jakościową paszą objętościową – w regionach, gdzie istnieje ryzyko uprawy kukurydzy, żyto hybrydowe może stanowić cenne uzupełnienie pasz objętościowych w gospodarstwie.

Należy pamiętać, iż według założeń Komisji Europejskiej w przyszłości 60% energii z OZE ma być wytwarzanych z biomasy. Najważniejszym produktem ma być biogaz. W naszym kraju, z uwagi na warunki klimatyczne biomasa także będzie głównym surowcem do produkcji energii z odnawialnych źródeł energii. Rząd wspiera budowę biogazowni. Dodatkowym atutem z posiadania biogazowni dla rolników jest możliwość utylizacji odpadów umożliwiająca uzyskanie dodatkowego źródła dochodu.

Anna Rogowska

Badania gleb – kiedy najlepiej badać?

Choć do zbiorów pozostało jeszcze kilka tygodni rolnicy już teraz zaczynają planować uprawy na przyszły rok. Trzeba wziąć pod uwagę wiele czynników związanych z podęciem trafnych decyzji. Zarówno czynników na które nie mamy wpływu, np. przebieg pogody jak również bezpośrednio zależne od rolnika, tj. wybór rośliny, odmiany, stosowane nawożenie, czy decyzja o wapnowaniu. W poprzednim sezonie wielu rolników dotkliwie odczuło niekorzystne warunki pogodowe. Susza oraz brak okrywy śnieżnej zimą spowodowało, że wiele upraw ozimych nie przetrwało trudnych warunków.

Jednym z podstawowych czynników ułatwiających racjonalne gospodarowanie jest poznanie i kontrolowanie odczynu i zasobności gleb w podstawowe składniki pokarmowe (fosfor, potas i magnez). Wiedza o stanie chemicznym podłoża pozwala na uzupełnienie tylko tych składników, których fatycznie brakuje w glebie, w taki sposób aby nie doprowadzić nierównowagi składników pokarmowych. Okres po zbiorach roślin jest najlepszym terminem badania gleby. O dawkach nawożenia najczęściej decydują względy ekonomiczne. Przy bardzo wysokich obecnie cenach nawozów mineralnych, mając wyniki badań agrochemicznych, można precyzyjnie ustalić jakie nawozy i w jakich dawkach należy zastosować na konkretnym polu, dla uprawianej na nim rośliny przy zakładanym plonie. Doświadczenie pokazuje, że poprawne przygotowanie gleby pod względem wymagań uprawianej rośliny przynosi wymierne efekty. Plony są wyrównane i wysokiej jakości zarówno pod względem cech fizycznych jak i biologicznych. Jak wynika z rozmów z rolnikami, którzy od lat wykonują badania gleb w swoich gospodarstwach, w tym roku oziminy rosną prawidłowo na polach o uregulowanym pH oraz poprawnym zaopatrzeniu w potas, który wspomaga mrozoodporność roślin, oraz fosfor mający bardzo duże znacznie przy budowaniu silnego systemu korzeniowego.

Badania gleb wykonuje Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku na terenie województwa podlaskiego, w woj. warmińsko-mazurskim w obrębie 6 powiatów (Ełk, Olecko, Gołdap, Pisz, Giżycko i Węgorzewo) i Gminy Mikołajki w pow. mrągowskim oraz 5 gmin w pow. ostrowskim w województwie mazowieckim (Andrzejewo, Boguty Pianki, Nur, Szulborze Wielkie i Zaręby Kościelne). Specjaliści terenowi na całym obsługiwanym terenie organizują w poszczególnych gminach badania średnio co 4 lata. Docierają do niemal każdej miejscowości i na miejscu zabezpieczają niezbędny sprzęt do pobierania i instruktaż w tym zakresie. W umówionym terminie obierają od rolników próbki gleb i dostarczają do akredytowanego laboratorium OSChR. Zainteresowani badaniami między w/w rotacjami, mogą zgłosić chęć badań i przekazać próbki do pracowników terenowych lub bezpośrednio do siedziby Stacji. Wykonanie badań laboratoryjnych wraz z opracowaniem wyników – zgodnie z obowiązującą procedurą PN-EN-ISO 17025: 2009 – trwa ok.3 do 4 tygodni od dostawy próbek do Stacji. Badanie jednej próbki gleby na zasobność w fosfor, potas i magnez oraz ustalenie jej odczynu (pH) wraz z obliczeniem potrzeb wapnowania kosztuje 15,25 zł. Tak niska cena nabiera jeszcze większego znaczenia, jeśli zestawimy koszty przebadania gleb w gospodarstwie z rosnącymi cenami nawozów. Relatywnie niewielka inwestycja umożliwia rzeczywiste oszczędności.

Szczegóły dotyczące pobierania próbek, informacje z zakresu prac Stacji, cennik badań oraz kontakty ze specjalistami terenowymi można uzyskać pod nr tel. 85 743 54 57, w Punkcie Przyjmowania Prób w siedzibie OSChR w Białymstoku przy ul. Ogrodowej 10 oraz na stronie internetowej www.oschr.bialystok.pl

mgr inż. Urszula Zimnoch
Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku.

Nowe możliwości zrzeszania się rolników – projekt ustawy o spółdzielniach rolników

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi został opracowany projekt ustawy o spółdzielniach rolników. Jak poinformował resort rolnictwa, celem proponowanych uregulowań jest zachęcenie rolników do tworzenia podmiotów funkcjonujących w oparciu o zasady prawa spółdzielczego. Zgodnie z art. 1 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. pz. 21) spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielnia może także prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska (art. 1 § 2 ustawy). Spółdzielnia posiada majątek, przez który rozumie się nie tylko ogół aktywów, ale i pasywów tego podmiotu. Przysługująca spółdzielni własność i inne prawa majątkowe (zarówno rzeczowe, jak i obligacyjne) stanowią jej mienie (art. 44 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny; tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 121). W ramach zasad prawa spółdzielczego wyróżniamy m.in. zasadę dobrowolności zrzeszania się, co oznacza, że zainteresowana osoba z własnej woli przystępuje do spółdzielni, bierze udział w jej pracach oraz występuje z niej, czy też zasadę dostępności, zgodnie z którą do spółdzielni można przystąpić poprzez zgłoszenie się. Nie oznacza to jednak zupełnej dowolności w przyjmowaniu członków. Wynika to z art. 15 § 2 powołanej ustawy, pozwalającego wprowadzić do statutu „wymagania", którym musi odpowiadać osoba fizyczna, aby być członkiem spółdzielni.

Projekt ustawy o spółdzielniach rolników zakłada m.in., że podmioty, które uzyskałyby status tzw. spółdzielni rolników zostałyby wyłączone z niektórych obowiązków fiskalnych. Dotyczyłoby to także tzw. związków spółdzielni rolników, co w założeniu sprzyjać ma większej koncentracji spółdzielni. Głównym założeniem projektowanej ustawy jest poprawa efektywności gospodarowania producentów rolnych. Jako kluczowy cel, który realizować będą nowe podmioty resort rolnictwa zakłada prowadzenie działalności gospodarczej na rzecz gospodarstw rolnych swoich członków poprzez: planowanie produkcji, dostosowywanie jej skali i jakości do oczekiwań rynku oraz koncentrowanie podaży oraz popytu na środki produkcji. Poza tymi obowiązkowymi działaniami realizowanymi przez spółdzielnie rolników na rzecz swoich członków, podmioty te, w myśl projektowanych przepisów, będą mogły prowadzić przetwórstwo produktów rolnych dostarczonych przez swoich członków, przechowywać, konfekcjonować i standaryzować te produkty, prowadzić handel, świadczyć usługi na rzecz swoich członków, związane z wytwarzaniem przez nich produktów rolnych. Co więcej podmioty te mogłyby upowszechniać wśród swoich członków korzystne dla środowiska metody uprawy, technologie produkcji i metody gospodarki odpadami.*

Aktualnie w Polsce istnieje duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych w porównaniu z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Taka sytuacja skutkuje m.in. dużym rozproszeniem po stronie podmiotów dostarczających produkty, natomiast po stronie nabywców niewątpliwie zwiększa się zjawisko ich koncentracji w odniesieniu do zakupu produktów rolnych (przetwórstwo rolno-spożywcze, handel hurtowy i detaliczny). Powstaje więc sytuacja, w której w przypadku wielu sektorów produkcji rolnej zauważalne są wzrastające dysproporcje pomiędzy skalą podaży oferowanej przez pojedynczego dostawcę (producenta), a skalą popytu reprezentowanego przez pojedynczego odbiorcę.**

Projekt ustawy o spółdzielniach rolników wkrótce trafi do konsultacji społecznych. Inicjatywa stworzenia projektu ustawy o spółdzielniach rolników jest *de facto* reakcją na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze i ma na celu dostosowanie prawa do realiów działania rynku produkcji rolnej. Inicjatywę tą należy uznać za słuszną, bowiem wzrastająca niewspółmierność mechanizmów działania rynku po stronie producentów i odbiorców powoduje ostatecznie spadek opłacalności tego typu działalności. Z uwagi na zakres projektowanej ustawy nie można wykluczyć, iż jej kształt będzie niejednokrotnie omawiany i może spotkać się z rozmaitymi opiniami po stronie społeczeństwa. Jednakże ostatecznie to dopiero praktyka pokaże, czy forma współpracy rolników zaproponowana przez ustawodawcę przyjmie się i pozwoli na zmniejszenie istniejących utrudnień w efektywnym funkcjonowaniu rynku rolnego.

* minrol.gov.pl

** Tamże

prof. nzw dr hab. Ewa Katarzyna Czech
mgr Martyna Kropiewnicka

WAŻNE DATY

Od 1 czerwca do 1 sierpnia

będą przyjmowane wnioski o przyznanie pomocy na „Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów"

Od 15 maja do 30 września

termin składania wniosków o wypłatę II transzy rekompensaty za nieprzerwane nieutrzymywanie w gospodarstwie zwierząt z gatunku świnia

26 czerwca

Piknik Wieprzowy finansowany z Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego podczas Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych w Szepietowie

Dyżur prawnika

W biurze Podlaskiej Izby Rolniczej w Porosłach można skorzystać z bezpłatnych porad prawnych. Adwokat prof. nzw. Ewa Katarzyna Czech przyjmuje w każdy wtorek w godzinach od 10.30 do 13.30. Szczegółowe informacje można uzyskać pod nr. telefonu: 85 676 08 62 Czekamy również na Państwa pytania pod adresem bialystok@pirol.pl z dopiskiem – pytania do prawnika. Wybrane pytania i odpowiedzi umieścimy na łamach naszej gazety.

Wystąpienia Podlaskiej Izby Rolniczej

Działania Zarządu Podlaskiej Izby Rolniczej za okres kwiecień – maj 2016r. koncentrowały się głównie na realizacji bieżących zadań statutowych samorządu rolniczego województwa podlaskiego.

Zarząd PIR kontynuuje pracę działając w oparciu o Ustawę o izbach rolniczych, Statut Podlaskiej Izby Rolniczej, kierunki działania określone przez Walne Zgromadzenie PIR oraz wnioski zgłaszane przez Rady Powiatowe Podlaskiej Izby Rolniczej.

W omawianym okresie Zarząd zrealizował następujące działania:

– Wystąpił z wnioskiem do Wojewody Podlaskiego o podjęcie działań w kwestii rozszerzenia listy gatunków zwierząt, za których wyrządzone szkody odpowiedzialność finansową weźmie Skarb Państwa;
– Wystosował pismo do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi odnośnie tuczu nakładczego trzody chlewnej;
– Wystąpił z wnioskiem do Ministra Środowiska z prośbą o zmiany w Ustawie Prawo Łowieckie i Ustawie o Ochronie Przyrody umożliwiające odstrzał dzików w Parkach Narodowych i Rezerwatach Przyrody;
– Wystąpił z pismem do Ministra Środowiska w sprawie przesunięcia terminów związanych z rozstrzygnięciem przetargów nieograniczonych na dzierżawę nieruchomości będących we władaniu Biebrzańskiego Parku Narodowego;
– Wystosował pismo do Wicewojewody Podlaskiego odnośnie wymaganej dokumentacji niezbędnej przy zgłaszaniu szkód oraz metod szacowania i wysokości ewentualnych odszkodowań;

Wystąpienia do Krajowej Rady Izb Rolniczych:

– Wystąpił z prośbą o możliwość pozyskania przez rolnika stażysty z Powiatowych Urzędów Pracy;

Wniesiono uwagi do następujących projektów aktów prawnych:

– do projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych;
– do projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia „Programu bioasekuracji mającego na celu zapobieganie szerzeniu się afrykańskiego pomoru świń" na lata 2015-2018;
– do projektu rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Gospodarka wodno- ściekowa" w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii" objętego PROW na lata 2014-2020;
– do projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw" w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw" objętego PROW na lata 2014-2020;
– do ustawy Prawo Wodne Ochrona wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
– do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie szacowania szkód wyrządzanych przez niektóre gatunki zwierząt objętych ochroną gatunkową;
– do ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia sprzedaży żywności przez rolników;

Iwona Denisiuk
PIR Porosły

PROW na Suwalszczyźnie – program który zmienia podlaską wieś

Suwalszczyzna. Kraina na północno – wschodnim krańcu Polski. Dla wielu koniec świata. A dla niektórych po prostu cud natury. Góry, lasy i jeziora wszystko skumulowane w jednym miejscu. 11-12 maja 2016 r. Sekretariat Regionalny KSOW zorganizował spotkanie zespołu ds. działań informacyjno – promocyjnych PROW 2014 – 2020. Oprócz merytorycznych dyskusji w programie przewidziane były terenowe prezentacje dobrych praktyk pt.: „Inwestycje PROW jako realne narzędzie rozwoju lokalnego". I jest to bardzo trafne stwierdzenie. Nie da się ukryć, że jedna większa inwestycja w gminie potrafi znacząco zmienić strukturę lokalną wielu wsi.

W 2008 r. w miejscowości Szelment w gminie Jeleniewo powstał Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji (finansowany ze środków PROW). Celem podstawowym wybudowania ośrodka było przyciągnięcie turystów do gminy. I efekt ten został osiągnięty. Dzięki napływowi odwiedzających w gminie Jeleniewo przybyło 22 nowych gospodarstw agroturystycznych. Przykładem dobrego wykorzystania środków unijnych może być gospodarstwo pana Zdzisława Jankowskiego – siedlisko Cisowa Góra w Gulbieniszkach. Pan Zdzisław w 2011 r. otrzymał dofinansowanie na basen – z rozsuwaną zabudową, wyposażony w pompę ciepła co pozwala korzystać z niego 5 miesięcy w ciągu roku. Jednak właściciel na tym nie poprzestaje. Ma kolejne

ambitne plany zrobienia SPA dla przybywających do Gulbieniszek gości. Pytając właściciela czy ma jeszcze wolne miejsca na ten rok odpowiada, że jego terminarz jest już pełen.

Z funduszy UE skorzystał także pan Marek Haponik – właściciel gospodarstwa agroturystycznego Zapiecek pod Cisową Górą. 11 lat temu pan Marek kupił gospodarstwo w Gulbieniszkach. Aby zmniejszyć koszty jego utrzymania postanowił skorzystać z działania PROW na Różnicowanie działalności rolniczej. Wykorzystując naturalne surowce

– kamień i drewno powstała bardzo klimatyczna kwatera, która swoim klimatem nawiązuje do lat minionych. Piec kaflowy, trofea myśliwskie, kilimy na ścianach co stwarza poczucie przytulności jak w domu babci. Dlatego chętnie przyjeżdżają tu ludzie z większych miast, aby choć na chwilę oderwać się od ich zgiełku i poobcować z wszechobecną naturą.

PROW to nie tylko kwatery agroturystyczne, to także wyremontowane drogi lokalne, boiska dla dzieci, miejsca pamięci i wiele innych. Ciekawą inwestycją wartą uwagi dla osób odwiedzających Suwalszczyznę może być Izba Pamięci Jaćwieskiej. Powstała w 2014 r. z inicjatywy Urzędu Gminy Jeleniewo. Prezentacja historii trwa ok. godzinę i można tu podziwiać makietę w szklanej podłodze przedstawiającą fragment Góry Zamkowej z otaczającymi ją jeziorami (ze sceną ataku Rusinów na grodzisko Jaćwingów), kopie i repliki zabytków, które zostały odkryte przez archeologów w okolicach Góry Zamkowej koło Szurpił, ozdoby jaćwieskie, np. naszyjnik typu totenkrone, broń, np. topór, grociki; czy też zabytki z XII – XIII w. pochodzące z cmentarzyska na „Mosiężysku" tablice historyczne m.in. badań archeologicznych w Szurpiłach, tablicę historii Jaćwieży, mapę z podziałem plemiennym Prus w XIII w., słupki z odciskami z wykopalisk archeologicznych.

Przedstawione powyżej realizacje powinny zachęcić kolejnych inwestorów do korzystania ze środków PROW – których w nowym rozdaniu nie powinno zabraknąć.

Anna Obermiler
PIR Porosły

Św. Izydor Oracz – patron rolników

Izydor urodził się w 1080 r. w Madrycie w ubogiej i religijnej rodzinie, która przeniosła się na wieś. Bieda zmusiła młodego Izydora do pracy w charakterze parobka u zamożnych sąsiadów. Podczas modlitw, według legendy, pomagał mu na roli Anioł, jego pracy towarzyszyły cudowne zdarzenia, a on sam miewał wizje.

Św. Izydor Oracz jest patronem Madrytu i rolników. W Polsce jest drugim patronem diecezji kieleckiej i patronem wielu parafii, m.in. w Dobrakowie, Radlinie Górnym, Smolanach, Nowej Wsi i Gorzkowicach. W Białymstoku istnieje Stowarzyszenie Świętego Izydora Oracza, które przyznaje Medal Świętego Izydora Oracza za szczególne zasługi dla rolnictwa.

Tegoroczne obchody wspomnienia patrona rolników miały przebieg dwudniowy. W sobotę, 7 maja br. uroczystości odbywały się w Suwałkach.

Część oficjalna obchodów odbywała się w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w Suwałkach.

Podczas Agro festynu wiceminister rolnictwa Jacek Bogucki wręczył honorowe odznaki „Zasłużony dla Rolnictwa". Natomiast wojewoda podlaski wyróżnił doradców oraz przedstawicieli Podlaskiej Izby Rolniczej, którzy wnieśli największy wkład pracy przy oszacowaniu strat na obszarach dotkniętych suszą w 2015 roku na terenie naszego regionu.

Dwadzieścia dwie osoby otrzymały wyróżnienia z rąk Członka Zarządu Województwa Podlaskiego Stefana Krajewskiego, m.in. za kreatywność w upowszechnianiu dodatkowych źródeł dochodu na obszarach wiejskich, wysokie osiągnięcia w produkcji rolnej i ekologicznej.

W suwalskich obchodach święta rolników uczestniczyli m.in. Prezydent Suwałk Czesław Renkiewicz, wiceminister MSWiA Jarosław Zieliński, posłowie na Sejm RP, reprezentanci instytucji rolniczych, samorządowcy i oczywiście rolnicy.

Samorząd Województwa Podlaskiego reprezentował Członek Zarządu Stefan Krajewski.

Główne obchody wspomnienia patrona rolników św. Izydora Oracza odbyły się 8 maja br. w kościele pw. Ducha Świętego w Białymstoku. Nabożeństwu, podczas którego uhonorowano dziewiętnaście osób i instytucji z całego kraju zasłużonych dla rolnictwa przewodniczył metropolita białostocki Ks. Abp Edward Ozorowski.

W uroczystej mszy św. uczestniczyli m.in. Marszałek Województwa Podlaskiego Jerzy Leszczyński, Członek Zarządu Województwa Podlaskiego Stefan Krajewski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Krzysztof Jurgiel, wojewoda podlaski Bohdan Paszkowski, prezydent Białegostoku Tadeusz Truskolaski, przewodniczący Stowarzyszenia Świętego Izydora Oracza Witold Karczewski, posłowie na Sejm RP, przedstawiciele samorządu, a także rolnicy i propagatorzy kultu św. Izydora Oracza. Podlaską Izbę Rolniczą reprezentował Prezes Grzegorz Leszczyński.

Medale Świętego Izydora Oracza za szczególne zasługi w rolnictwie otrzymali:

Alicja Teresa Anuszkiewicz
Anna i Sylwester Jaszczołt – Jaszczołty
Dariusz Filipkowski – Kiełcze Kopki

Ryszard Marek Kawczyński – Pieckowo

Rodzina Państwa Klimaszewskich – trzypokoleniowa rodzina rolników ze wsi Klimasze

Kazimierz Koczewski – Juchnowiec Lewickie

Edward Kosmal – Tychowo

Małgorzata Krasińska –Białowieża

Eugeniusz Mystkowski – Szepietowo Wawrzyńce

Halina i Jan Ołdakowscy – Szepietowo

Krzysztof Oniszczuk – Białystok

Krzysztof Szaciło – Kalinówka Kościelna – Przewodniczący Rady Powiatowej PIR w Mońkach

Jacek Szostkowski –Wrocław

Józef Tchórznicki – Bujały Mikosze

Jan Stanisław Wdowiak – Zajączkowo Folwark- Przewodniczący Rady Powiatowej PIR w Suwałkach

Zakład Mięsny BOST – Turośń Kościelna

Medale za Zasługi na Rzecz Szerzenia Kultu Patrona Rolników wręczono Stowarzyszeniu Bardzo Aktywna Wieś „BArWa" Dobrzyniówka i parafii pw. świętego Izydora Oracza w Smolanach.

Laureatem medalu zostały także Koła Gospodyń Wiejskich.

Medale św. Izydora Oracza zostały przyznane już po raz dwunasty.

Agnieszka Artemiuk
PIR Porosły

Konferencja „Problemy bieżące rolnictwa a szanse i zagrożenia w jego rozwoju w regionie podlaskim"

Pierwszego maja br. w Zespole Szkół Rolniczych im. Stafanii Karpowicz w Krzyżewie z inicjatywy Przewodniczącego Rady Powiatowej Podlaskiej Izby Rolniczej w Wysokiem Mazowieckiem Wiesława Wnorowskiego oraz Dyrektora ZSR w Krzyżewie Pani Wioletty Gierłachowskiej odbyła się konferencja „Problemy bieżące rolnictwa a szanse i zagrożenia w jego rozwoju w regionie podlaskim".

W konferencji wzięli udział: Wiceminister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pan Jacek Bogucki, Wicewojewoda Podlaski Pan Jan Zabielski, Starosta Powiatu Wysokomazowieckiego Pan Bogdan Zieliński, Prezes Zarządu Podlaskiej Izby Rolniczej Pan Grzegorz Leszczyński, Wiceprezes Podlaskiej Izby Rolniczej Pan Adam Niebrzydowski, Dyrektor Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Pan Grzegorz Mikołajczyk, wójtowie oraz burmistrzowie z powiatu wysokomazowieckiego, kierownicy ARiMR oraz PZDR w Wysokiem Mazowieckiem, a także delegaci Rady Powiatowej Podlaskiej Izby Rolniczej w Wysokiem Mazowieckiem, rolnicy oraz przedstawiciele przedsiębiorców.

Spotkanie rozpoczął Przewodniczący Rady Powiatowej PIR Wiesław Wnorowski, który powitał gości oraz licznie przybyłych rolników. Przedstawił sytuację rolnictwa na Podlasiu, a w dalszej części przypomniał historię szkoły i postać patronki Zespołu Szkół Rolniczych w Krzyżewie Pani Stefanii Karpowicz. Zwrócił uwagę na to, że kształcenie przyszłych pokoleń rolników jest bardzo istotną kwestią.

Wiceminister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pan Jacek Bogucki przedstawił informację o aktualnych działaniach ministerstwa m.in. opóźnienia z wypłatą płatności bezpośrednich za 2015 rok, które spowodowane były zbyt późnym podjęciem modernizacji systemu obsługującego wnioski i wypłaty. Wiceminister mówił także o planach na najbliższą przyszłość, zwłaszcza związanych z małymi i średnimi gospodarstwami. Wicewojewoda Podlaski Jan Zabielski, odnosząc się do problemów szkód w rolnictwie wyrządzonych głównie przez dziki poinformował zebranych, że koła łowieckie mają i wykonują plany odstrzału dzików.

Zgromadzeni rolnicy i reprezentanci branż współpracujących z rolnictwem zadawali wiele pytań. Dotyczyły one m.in. prawa do odstrzału dzików i kwestii odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną. Podnoszono także kwestię niskiej opłacalności hodowli trzody chlewnej, wskazywano na niespójność przepisów i opieszałość w przekazywaniu informacji na linii hodowca - ubojnia - czynniki kontrolujące i sanitarne. Hodowcy bydła mlecznego zwracali uwagę na krótki czas rejestracji cieląt, który mógłby być wydłużony do dwóch tygodni, a także konieczność rejestracji urządzeń chłodniczych. Producenci mleka mieli także uwagi do relacji cen mleka w skupie, a cen mleka oraz przetworów mlecznych w hurtowni, dużych i małych sklepach.

Kończąc spotkanie, Minister Jacek Bogucki zwrócił uwagę, że wiele spraw jest mu znanych, ale czas nie pozwala na dokładniejsze omówienie ich w tak szerokim gronie.

Arkadiusz Puchacz
PIR Wysokie Mazowieckie

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi z wizytą w Suwałkach

22 kwietnia 2016 r. w Parku Naukowo - Technologicznym w Suwałkach z inicjatywy Jana Wdowiaka - przewodniczącego Podlaskiej Izby Rolniczej powiatu suwalskiego odbyło się spotkanie z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi Krzysztofem Jurgielem. Tematem konferencji były drogi rozwoju polskiego rolnictwa. - Bez rolników wieś umiera. Łatwo jest doprowadzić do jej wyludnienia, ale ciężej potem przyciągnąć na nią ludzi - przestrzegał Grzegorz Leszczyński, prezes Podlaskiej Izby Rolniczej. Przedstawił on prezentację nt. działań Podlaskiej Izby Rolniczej. Prezes apelował o zmianę priorytetów i większą pomoc dla rodzinnych gospodarstw.

Ekspert Izby Rolniczej pan Jan Skibicki mówił o istocie upraw ekologicznych i przywiązywaniu uwagi do jakości żywności. Powiedział, że tyle ile człowiek zaoszczędzi na jedzeniu tyle będzie musiał później wydać na leczenie.

Minister podczas spotkania przedstawił zamierzenia resortu rolnictwa na najbliższy czas. Przypomniał także założenia czteroletniego programu działań. Wśród zakończonych działań wymienił ustawę o wstrzymaniu sprzedaży polskiej ziemi z zasobów Skarbu Państwa. Wspomniał o planach połączenia Agencji Rynku Rolnego oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Jako zadanie rządu wymienił zapewnienie polskim rolnikom równych warunków konkurencji na europejskim rynku m.in. przez wyrównanie dopłat bezpośrednich dla rolników pomiędzy starymi i nowymi krajami UE. Minister tłumaczył kwestie opóźnień jakie na początku roku pojawiły się przy wypłacie dopłat. Spowodowane było to zbyt późnym podjęciem modernizacji systemu obsługującego wnioski i wypłaty.

Głos zabrał także Wicewojewoda Podlaski – Jan Zabielski. Poruszył kwestie inwestycji gazociągu w gminie Raczki oraz obwodnicy Augustowa. Wiceprezes Krajowej Rady Izb Rolniczych wypowiedział się nt. dostaw żywności i niezdrowej konkurencji hipermarketów. Podkreślał, że najważniejsza jest praca nad uregulowaniami prawnymi, które wpłyną pozytywnie na opłacalność produkcji rolnej. Na koniec głos zabrał dr Gabriel Janowski były Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej i działacz ludowy. Porównał on obecną sytuację w rolnictwie do sytuacji z lat 90.

Anna Obermiler
PIR Porosły

Antoni Janusz Sowiński

Antoni Janusz Sowiński – rolnik z gminy Tykocin, urodzony w 1966 roku. Żonaty, dwójka dzieci. Wraz z synem prowadzi 170 hektarowe gospodarstwo rolne nastawione na produkcję mleka, bydła opasowego (stado 240 sztuk) oraz produkcję roślinną. Z Podlaską Izbą Rolniczą związany jest już trzecią kadencję. Po raz kolejny został wybrany na delegata do Walnego Zgromadzenia z ramienia Białostockiej Rady Powiatowej. W obecnej kadencji przewodniczący komisji ds. produkcji roślinnej i zwierzęcej. A od 18 marca 2016 r. również członek Zarządu Podlaskiej Izby Rolniczej.

Pan Antoni ponadto jest członkiem Zarządu Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka. Czynnie włącza się w działania na rzecz Gminy jako radny. Jest także członkiem rady i wiceprzewodniczącym Spółdzielni Mleczarskiej w Mońkach.

XXIII REGIONALNA WYSTAWA ZWIERZĄT HODOWLANYCH

III OGÓLNOPOLSKA WYSTAWA DROBIU HODOWLANEGO I UŻYTKOWEGO IM. ADAMA MEDYKIEWICZA

Wystawa Zwierząt REGIONALNA Szepietowo 2016

PODR SZEPIETOWO

PATRONAT HONOROWY

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Wojewoda Podlaski
- Marszałek Województwa Podlaskiego
- Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Prezes Agencji Rynku Rolnego
- Prezes Agencji Nieruchomości Rolnych
- Prezydent Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka
- Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
- Prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych

INFORMACJE:
PODR Szepietowo; tel. 86 275 89 44, fax 86 275 89 51
e-mail: targi@odr-szepietowo.pl
www.odr.pl

W PROGRAMIE:

- prezentacje • zwierzęta hodowlane, użytkowe i ozdobne
- maszyny i urządzenia do produkcji rolnej
- pokazy pracy maszyn • doradztwo • rękodzieło ludowe
- konkursy i występy zespołów artystycznych
- piknik wieprzowy

(Piknik wieprzowy współfinansowany z Funduszu Promocji Mięsa Wieprzowego)

„Przygotowanie zwierząt współfinansowano z Funduszu Promocji Mleka".

25-26 CZERWCA 2016

AGROARENA w SZEPIETOWIE

GŁÓWNI SPONSORZY

DeLaval, GEA Farm Technologies, SHiUZ, ALIMA, Grupa AGROCENTRUM, de heus, LEROY MERLIN, PRONAR, SBR Bank, ADLER agro, WIPASZ jest nasz!, Nutrena, provimi, OLIMPIA, LELY, PRIMATOR, Schils, EURALIS, Josera, TOP GEN, trouw nutrition

SPONSORZY

Grupa Paszowa, GOWEIL, Sano, AGRO WOJCIECH, Alltech, WWS Polska, Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Blattin, ARKOP, ISTW, Bank Zachodni WBK Grupa Santander

PATRONI MEDIALNI

Polskie Radio Białystok, TVP3 Białystok, Białystok Online, Gazeta Współczesna, AGRO, Agroizba, wiadomości, Wrota Podlasia, zagroda, farmer.pl, farmer, ospodarz.pl, Nadzieja, Hodowla Bydła

Rabarbar

Ciasto z Rabarbarem

Składniki: 60 dag rabarbaru, 4 jajka, 1 szklanka cukru ,2 szklanki mąki, 1 łyżeczka proszku do pieczenia, pół szklanki oleju lub 1 kostka margaryny.

Przygotowanie: Rozdzielić żółtka od białek. Żółtka rozetrzećj z cukrem, dodać olej lub roztopioną (letnią) margarynę, następnie zmiksować z mąką i proszkiem do pieczenia. W drugiej misce ubić pianę z białek. Dodać ją do wcześniej przygotowanego ciasta. Rabarbar obierac ze skórki, pokroić na półcentymetrowe paski, następnie zmieszać go z ciastem i wleć do przygotowanej formy. Piec 40 minut w temperaturze 180 stopni.

Rabarbarowa konfitura

Składniki: 6 łodyg rabarbaru 1/4 szklanki wody , 6 łyżek jasnego miodu, 50 ml wódkii, 2-3 łyżki soku z cytryny, do przybrania truskawki, garść listków mięty

Przygotowanie: Rabarbar kroimy w grubą kostkę. Przekładamy do garnka, zalewamy wodą. Zagotowujemy, dodajemy miód i dusimy 10 min, mieszając. Wlewamy wódkę, sok z cytryny, mieszamy. Rozkładamy do miseczek, na wierzchu układamy połówki truskawek i listki mięty.

Dżem rabarbarowy

Składniki: 2 kg rabarbaru, 2kg cukru

Przygotowanie: Odciąć zielone liście i pokroić rabarbar w cienkie kawałki, w zależności od grubości łodyg - im grubsze, tym cieniej. Nie wyrzucać białych części, bo są najsłodsze. W dużym garnku z grubym dnem wymieszać rabarbar z cukrem i pozostawić na noc, żeby łodygi puściły sok. Następnego dnia pokrojony rabarbar wystarczy podgrzać. Smażyć około 20 -30 min na małym ogniu, cały czas mieszając aby nic się nie przypalił. Zdjąć z ognia, przełożyć dżem do słoików i pasteryzować. Dżem może być przechowywany w chłodnym miejscu do roku. Idealny dodatek do gofrów.

Konfitura rabarbarowa z daktylami

Składniki: 2kg rabarbaru, 3 soczyste pomarańcze, 35 dkg daktyli, 250g brązowego cukru, 1 łyżeczka cynamonu.

Wykonanie: Rabarbar obierać, pokroić na mniejsze kawałki, włożyć do garnka z grubym dnem i postawić na średnim gazie. Dodać cukier, sok pomarańczowy, daktyle i cynamon. Gdy całość zacznie się mocno gotować zmniejszyć ogień do minimum i gotować po trzy godziny przez 3 dni godzin do uzyskania konsystencji konfitury. Konfiturę przelewamy do umytych i wyparzonych słoików i wekujemy.

Irena Iwanowska
PIR Bielsk Podlaski

TOWARZYSTWO
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH
T U W

Bezpieczna Zagroda
Wzajemność – stabilizacja – zaufanie
Bezpieczna Zagroda jest kompleksowym ubezpieczeniem mienia dla osób prowadzących gospodarstwo rolne.

W pakiecie „Bezpieczna Zagroda" obejmujemy ochroną majątek rolnika oraz członków jego rodziny m.in. w zakresie:

- budynki, budowle (w tym ogrodzenia, mostki) i nagrobki cmentarne,
- ruchomości domowe, sprzęt elektroniczny,
- mienie związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, w tym ziemiopłody, zwierzęta gospodarskie, sprzęt rolniczy oraz materiały i zapasy,
- domki letniskowe,
- uprawy rolne,
- ule pszczele wraz z pszczołami.

Chcesz wiedzieć więcej? Wejdź na stronę www.tuw.pl.

Rolniku!
Zachęcamy do skorzystania z naszej oferty.
Jesteśmy na Regionalnej Wystawie Zwierząt Hodowlanych w Szepietowie w dniach 25 i 26 czerwca 2016 r.

Odwiedź nasze stoisko nr 6, na którym będą nasi specjaliści od ubezpieczeń. Będziesz mógł zadać pytanie i natychmiast otrzymać odpowiedź. Zapoznasz się z bogatą ofertą produktów jakie posiadamy, wybierzesz, ubezpieczysz. Zawsze możesz liczyć na naszą pomoc. Zapraszamy, nie przegap takiej okazji.

TUW „TUW" jest partnerem Karty Dużej Rodziny
Skontaktuj się z najbliższą placówką.
Biuro Regionalne w Białymstoku
ul. Warszawska 6,15-950 Białystok
tel./fax: 85 743 66 61; 743 66 62, 743 69 94
e-mail: bialystok@tuw.pl

Filia w Bielsku Podlaskim
ul. Kościuszki 10 lok. 4, tel./fax: 85 730 20 41
e-mail: bielskpodlaski@tuw.pl

Filia w Grajewie
ul. Piłsudskiego 10, tel./fax: 86 273 84 59
e-mail: grajewo@tuw.pl

Filia w Łomży
ul. Piłsudskiego 58, tel./fax: 86 216 22 93
e-mail: lomza@tuw.pl

Filia w Sokołach
ul. Rynek Mickiewicza 1, tel./fax: 86 274 12 08
e-mail: sokoly@tuw.pl

Filia w Sokółce
ul. Pocztowa 3, tel./fax: 85 711 98 53
e-mail: sokolka@tuw.pl

Filia w Suwałkach
ul. Noniewicza 17, tel./fax: 87 565 38 77
e-mail: suwalki@tuw.pl

TOP GEN

Top Gen Sp. z o.o.
ul. Bolesława Chrobrego 23
48-100 Głubczyce

www.topgen.pl
biuro@topgen.pl
tel: 77 485 30 56 w. 138
kom. 668 102 571
606 566 534

Nie do przeoczenia

Od prawie 10 już lat firma **Top Gen** specjalizuje się w dostarczaniu hodowcom nasienia wysokiej jakości od buhajów ras typowo mlecznych i mięsnych oraz ras o dwukierunkowej użytkowości. Stale staramy się dostosowywać naszą ofertę do wymogów stawianych przez hodowców – organizujemy kursy inseminacji bydła, kóz, owiec i świń, posiadamy w sprzedaży artykuły inseminacyjne, preparaty do dippingu, maści do pielęgnacji krów oraz preparaty zootechniczne, np. pasta BOVI. Wychodząc naprzeciw życzeniom naszych klientów, ale także dla hodowców, którzy jeszcze nie są naszymi klientami, a również pragną mieć w swoim stadzie krowy zdrowe, płodne, wysokoprodukcyjne, łatwo cielące się, a przy tym „kompaktowe" i długowieczne przygotowaliśmy kilka ciekawych propozycji.

Spośród wszystkich buhajów z naszej oferty (a jest ich po wycenie 04.2016 około 110) najwyżej w polskim indeksie PF (3 miejsce) wycenił się francuski buhaj **JACTIVE** (Evolution FR2229184160), urodzony 9 sierpnia 2014 roku Hodowli Gaec Chartier. Jest to nowy reprezentant francuskiego programu hodowlanego, który przebojem wszedł na polski rynek. **JACTIVE** to na francuskich indeksach (wycena genomowa) przede wszystkim poprawa pokroju (+2.6), wysoka wydajność mleka (1070 kg) o doskonałych parametrach i niskiej zawartości komórek somatycznych, zdrowe wymię, łatwe wycielenia oraz płodne i długowieczne córki. Wszystkie te cechy powtórzył również na polskiej bazie genetycznej, gdzie przeskoczył z wyniku PF 154 (po wycenie 12.2015) na PF 158 i obecnie zajmuje miejsce 3. W rodowodzie tego buhaja pojawiają się Shotglass x DT Benito x Man-O-Man, a jego matka to wyjątkowa krowa Hyacinthe o pięknym pokroju i wspaniałym wymieniu. **JACTIVE** to z pewnością buhaj spełniający wymagania nawet najbardziej wymagających hodowców, który od lipca 2016 dostępny będzie również w wersji seksowanej.

Kolejną ciekawą propozycją z katalogu jest młody buhaj zza oceanu, o pikantnej nazwie **TABASCO** (CRI US73316308). Urodzony 21 października 2013 roku syn Jaceya (również z oferty Top Gen), wyróżnia się przede wszystkim wybitną produkcją mleka (1946 funtów) o znaczącej zawartości suchej masy, przy wysokiej płodności buhaja i córek (odpowiednio 2.4 i 1.6). TABASCO to długowieczność (4.1), obniżenie zawartości komórek somatycznych w mleku, poprawa pokroju (1.94), beta kazeina A2A2. Uważać należy jedynie na łatwość wycieleń po buhaju (9.2), co sprawia iż w wersji tradycyjnej jest on lepszym rozwiązaniem na krowy niż jałówki. Jednak stosując TABASCO w wersji seksowanej łatwo uniknąć można trudności z porodem (90% prawdopodobieństwo urodzenia jałóweczki, która fizjologicznie ma mniejszą masę urodzeniową niż byczek). **TABASCO** na wycenie polskiej to obecnie PF 150 oraz przewaga cech produkcyjnych i pokrojowych. Matką TABASCO jest krowa Weigeline Bookem 2007, która wycielając się w wieku niespełna 2 lat wyprodukowała w ciągu 305 dni laktacji aż 25637 funtów mleka (co daje ponad 11 600 kg). **TABASCO** jest dostępny w ofercie Top Gen w wersji tradycyjnej oraz seksowanej.

MASSEY (CRI US63026939) to dobrze znany w Polsce oraz w całej Europie buhaj pochodzący z USA, urodzony 05 lutego 2007. Zaraz po swym debiucie wzbudził ciekawość wspaniałymi wynikami wyceny oraz ciekawym i oryginalnym rodowodem (Mascol x Bret x Manfred, ze znanej rodziny Yadda). Dziś jest już zasłużonym ojcem buhajów z imponującą liczbą 9707 córek pod wyceną produkcji (baza US), którym przekazał wysoką produkcję mleka o korzystnym składzie, długowieczność, łatwe wycielenia, zdrowe wymiona. Co jeszcze można powiedzieć o **MASSEY**u, który w wycenie kwietniowej na polskiej bazie uzyskał wartość indeksu PF 136, brylując w produkcji i długowieczności? Z całą pewnością dodać można, iż jest jednym z buhajów kazeinowych, bardzo cenionych na rynku, który przekazuje swym córkom frakcję białka beta kazeiny A2A2. Proponujemy Państwu **MASSEY**a w wersji tradycyjnej oraz seksowanej, jako doskonałe rozwiązanie dla nowoczesnego stada.

TWIST (Cogent UK631308) to legenda w stadzie Cogent oraz elitarny angielski buhaj, urodzony 19 września 2005. Pomimo swego wieku jest równie dynamiczny jak jego imię i dziś pod wyceną produkcji ma już 4140 córek w samym Zjednoczonym Królestwie oraz indeks PLI£426. Korzystny skład mleka (tłuszcz +0.22%, białko +0.09% – wycena angielska oraz tłuszcz +0.3% i białko +0.07% – wycena polska), spokojny temperament, długowieczność, obniżenie liczby komórek somatycznych w mleku, witalne cielęta, wspaniały pokrój, dobra lokomocja, poprawnie zbudowane wymię, beta kazeina A2A2,– wszystkie te cechy znajdujemy w wycenie TWISTA – zarówno angielskiej, jak i polskiej. Na indeksie PF **TWIST** wycenił się bardzo wysoko – jako 11 letni buhaj uzyskał wynik 141 (04.2016), notując poprawę z wyniku 139 (12.2015). Jest to idealny materiał na wspaniałe komercyjne krowy i jałówki.

TWIST dostępny jest wersji tradycyjnej i seksowanej.

Specjalnie dla czytelników Podlaskiej Agroizby mamy ofertę nie do przeoczenia – tylko z aktualnym numerem miesięcznika promocja na nasienie buhajów – bohaterów naszego artykułu.

Tylko teraz:

- Jactive 67 zł (w cenniku 79 zl)
- Tabasco 72 zł (w cenniku 85 zl)
- Tabasco seksowany 143 zł (w cenniku 169 zl)
- Massey 55 zł (w cenniku 129 zl)!!!
- Massey seksowany 130 zł (w cenniku 189 zl)
- Twist 63 zł (w cenniku 75 zl)
- Twist seksowany 118 zł (w cenniku 139 zl)

* (ceny za porcję + 8% VAT)

Jednocześnie chcielibyśmy zaprezentować nowa gwiazdę Cogent – buhaja DG BRODY RDC. **Brody** to jeden z najwyżej wycenionych buhajów Red Faktor na świecie (GTPI 2634) – syn buhaja Ladys-Manor Olympian i krowy Calbrett Supersire Barb VG86. W jego rodowodzie pojawiają się zatem współczesne gwiazdy ringu wystawowego w Madison.

Brody przekazuje potomstwu wybitny pokrój oraz bardzo mocne cechy funkcjonalne (zwłaszcza płodność córek i komórki somatyczne).

BRODY dostępny będzie w sprzedaży od 1 czerwca 2016.

Jeśli mają Państwo dodatkowe pytania na temat buhajów, promocji lub dostępności nasienia prosimy o kontakt z doradcami hodowlanymi Top Gen:

Pawłem Sztukowskim tel. 666-831-995 lub
Łukaszem Brzósko tel. 668-105-229,
Którzy chętnie udzielą odpowiedzi.
ZAPRASZAMY

Justyna Krzyżewska, Top Gen

Fot. Stuart Rogers

Efektywne Mikroorganizmy™

w hodowli trzody chlewnej, bydła i drobiu

EM Probiotyk
EM Bokashi Probiotyk
EM Carbon Bokashi

EM CERTIFIED PRODUCT

Polecamy stosowanie oryginalnych produktów z logo EM Certified Product

KORZYŚCI

- stabilizacja mikroflory przewodu pokarmowego
- lepsze wykorzystanie składników pasz
- mniejszy udział leków w hodowli
- ograniczenie chorób i upadków zwierząt
- redukcja odoru, mniejsza uciążliwość hodowli dla otoczenia
- poprawa warunków sanitarnych
- ograniczenie populacji much

Greenland
TECHNOLOGIA EM

Greenland Technologia EM sp. z o.o., Trzcianki 6, 24-123 Janowiec
tel. 81 888 53 25, fax 81 888 53 26, e-mail: info@emgreen.pl, www.emgreen.pl

Greenland Technologia EM – wyłączny partner EM Research Organization Inc. Japan w Polsce i Europie Wschodniej

EM AUTHORIZED MANUFACTURER

Energo util

BEZPŁATNY ODBIÓR PADŁYCH ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

JEŹDZIMY OD PONIEDZIAŁKU DO SOBOTY

UMOWA Z ARiMR

TELEFONY ZGŁOSZENIOWE:

87 620 38 58

783 888 809

ENERGOUTIL SP. Z O.O.
19-300 EŁK
NOWA WIEŚ EŁCKA
UL. EŁCKA 1A